

2023 METŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS (metinis)

2024-03- Nr. (3.2E-02)-11K-
(data)

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto sudarymo ir vykdymo teisinis pagrindas yra Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, Fiskalinės drausmės įstatymas, Seimo statutas ir kiti biudžeto pajamų gavimą ir programų finansavimą reglamentuojantys teisės aktai. 2023 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriam reikalavimus nustato Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas¹, parengtas vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo² 30 straipsnio nuostata ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis³ (toliau – Biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės), atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu⁴ (toliau – Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas) patvirtintus rodiklius. Valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo apskaitos ir ataskaitų sudarymo taisyklės ir formos patvirtintos finansų ministro įsakymu⁵. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudarymo taisyklės ir ataskaitų formos patvirtintos finansų ministro įsakymu⁶. Rengiant valstybės biudžeto vykdymo ataskaitas dalyvauja Finansų ministerijos struktūriniai padaliniai, kurie pagal kompetenciją teikia reikiamą informaciją ir parengtas atskiras ataskaitas, o Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas (toliau – Valstybės išdo departamentas) parengia valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį.

Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio rengimo tikslas – parodyti valstybės biudžeto pajamų planų pagal mokesčių ir kitų pajamų rūšis ir išlaidų pagal valstybės funkcines ir ekonomines klasifikacijas vykdymą, pateikti visuomenei informaciją apie valstybės veiklos srityse vykdomas programas, programų finansavimo šaltinius, asignavimų paskirstymą ir naudojimą, nepanaudojimo priežastis.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymo 30 straipsnio nuostatas metinis valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys sudaromas atsižvelgiant į reikalavimus, nustatytus Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme.

¹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su pakeitimais ir papildymais).

² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990 m. liepos d. 30 Nr. I-430 (su pakeitimais ir papildymais).

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁴ Lietuvos Respublikos 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2022 m. lapkričio 22 d. Nr. XIV-1556.

⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1K-465 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių ir formų patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ (su pakeitimais ir papildymais).

Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys rengiamas remiantis valstybės biudžeto buhalterinės apskaitos duomenimis – į valstybės biudžetą gautų pajamų ir valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktais biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniais. Metinis ataskaitų rinkinys skelbiamas viešai Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje adresu www.finmin.lrv.lt.

Vadovaudamasi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 14 straipsnio 7 dalimi, metinį valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį Finansų ministerija teikia Vyriausybei ne vėliau kaip iki kitų metų kovo 15 dienos.

Mokesčių ir kitų įmokų į valstybės ir savivaldybių biudžetus apskaičiavimą ir mokėjimą kontroliuoja Mokesčių administravimo įstatymu⁷ įgaliotos institucijos. Valstybės ir savivaldybių biudžetams priskirtus mokesčius, kitas įmokas ir rinkliavas mokėtojai sumoka į Valstybinę mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija arba VMI) ir Muitinės departamento prie Finansų ministerijos (toliau – Muitinės departamentas arba Muitinė) pajamų surenkamąsias sąskaitas, iš kurių šios surinktos lėšos kasdien pervedamos į valstybės išdo sąskaitą⁸, savivaldybių sąskaitas ar į kitas sąskaitas, jeigu tai nustatyta kituose teisės aktuose. Europos Sąjungos (toliau – ES), kita tarptautinė finansinė parama ir kitos valstybės biudžetui priskirtos lėšos pervedamos tiesiogiai į valstybės išdo sąskaitą pagal taisykles ir įmokų kodų sąrašą, patvirtintus finansų ministro įsakymu⁹.

Valstybinė mokesčių inspekcija ir Muitinė kas mėnesį pateikia Valstybės išdo departamentui, o kai įmokos tiesiogiai pervedamos į valstybės išdo sąskaitą, Valstybės išdo departamentas parengia pats, finansų ministro įsakymu patvirtintą Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formą 1-VP su priedais¹⁰. Susumavus šių apyskaitų duomenis kiekvieną mėnesį parengiama suvestinė apyskaita, kurioje nurodomos faktiškai į valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus ir fondus įmokėtos pajamos pagal įmokų rūšis.

Valstybės biudžeto lėšos, skirtos asignavimų valdytojui, jiems pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatoms vykdyti, iš valstybės išdo sąskaitos pervedamos vadovaujantis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis¹¹.

Už valstybės biudžeto programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumą ir pateikimą laiku atsakingi asignavimų valdytojai ir ministrų valdymo sričių įstaigų, vykdančių atitinkamo asignavimų valdytojo programas ir turinčių pavaldžių biudžetinių įstaigų, vadovai.

⁷ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004 m. balandžio 13 d. Nr. IX-2112 (su pakeitimais ir papildymais).

⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. birželio 20 d. įsakymas Nr. 1K-169 „Dėl valstybės biudžetui priskirtų mokesčių, kitų įmokų ir rinkliavų pervedimo į valstybės išdo sąskaitą“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1K-429 „Dėl Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir kitų valstybės biudžetui priskirtų lėšų tiesioginio pervedimo į valstybės išdo sąskaitą ir įmokų kodų sąrašo patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 1K-019 „Dėl mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. liepos 21 d. įsakymas Nr. 195 „Dėl valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

II SKYRIUS APSKAITOS POLITIKA

Sudarant metinį valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį buvo vadovautasi šiais bendraisiais apskaitos principais:

1. Grynujų pinigų principu – ataskaitose pajamos pripažįstamos, kai pinigai gaunami į sąskaitas, o išlaidos pripažįstamos, kai jos apmokamos.

2. Subjekto principu – apskaitoje registruojama ir ataskaitose rodoma tik valstybės biudžeto asignavimų valdytojų, mokesčių administratorių ir Finansų ministerijos valstybės biudžeto vykdymo informacija.

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų plano vykdymo ataskaita (forma Nr. 1) parengiama pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos, Muitinės departamento pateiktas mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitas, taip pat valstybės išdo apskaitos duomenis.

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo ataskaitų formų stulpelyje „Planas“ rodomi Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinti asignavimų planai, o stulpelyje „Planas su leistiniais patikslinimais“ rodomi patikslinti asignavimų planai, atlikus leistinus patikslinimus, vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo, Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatomis. Stulpelyje „Vykdytas“ rodomi valstybės biudžeto asignavimų valdytojų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų duomenys. Stulpelyje „Patikslinto plano vykdymas, proc.“ rodomas valstybės biudžeto asignavimų valdytojų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų duomenų palyginimas su patikslintu planu procentais.

Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitose rodomas asignavimų panaudojimas išlaidoms, iš jų darbo užmokesčiui pagal visus valstybės biudžeto asignavimų valdytojus ataskaitų formoje Nr. 2.

Valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo ataskaita (teismai) (forma Nr. 3) panaikinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2022 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 1K-73 „Dėl Finansų ministro 2010 m. sausio 29 d. įsakymo Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ pakeitimo“.

Suminė valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo informacija pagal valstybės funkcijas pateikiama ataskaitos formoje Nr. 4, o pagal ekonominę klasifikaciją – ataskaitos formoje Nr. 5.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo panaudojimo ataskaitoje (forma Nr. 6) pateikiami duomenys apie iš Vyriausybės rezervo skirtas ir panaudotas lėšas. Ataskaitoje nurodomi tie asignavimų valdytojai, kuriems pagal atskirus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus buvo skirtos lėšos iš Vyriausybės rezervo.

Biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti, ir perkeltų viršplaninių ir nepanaudotų įmokų į valstybės biudžetą (pagal asignavimų valdytojus) ataskaita (forma Nr. 7) rengiama pagal mokėtojų tiesiogiai į valstybės išdo sąskaitą įmokėtų pajamų įmokų ir pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti, duomenis, asignavimų valdytojų pateiktų asignavimų panaudojimo ataskaitų duomenis ir pagal VMI pateiktos apyskaitos apie valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti pagal asignavimų valdytojus, duomenis.

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 4 priede nurodytos valstybės institucijos ir įstaigos paskirsto ir perveda savivaldybėms valstybės biudžeto specialias tikslines dotacijas. Valstybės institucijų ir įstaigų pateiktų duomenų pagrindu, nurodant dotacijos paskirties pavadinimą, parengta ataskaita (forma Nr. 8).

Valstybės biudžeto bendrosios dotacijos kompensacijos savivaldybių biudžetams ataskaita (forma Nr. 9) panaikinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2018 m. sausio 17 d. įsakymu Nr. 1K-12 „Dėl Finansų ministro 2010 m. sausio 29 d. įsakymo Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ pakeitimo“.

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtinta Valstybės investicijų 2023–2025 metų programa. 2023 metų valstybės investicijų programos (pagal investavimo sritis) vykdymo duomenys pateikiami ataskaitos formoje Nr. 10.

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo pagal programas, uždavinius, priemones ataskaitoje (forma Nr. 11) pateikiami duomenys, kurie leidžia vykdyti valstybės biudžeto asignavimų valdytojų gautų asignavimų panaudojimo stebėseną pagal programas, uždavinius ir priemones.

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytas Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas, valstybės garantijų ir valstybės garantuojamų garantijų institucijų priimtų įsipareigojimų pagal garantijas limitai, valstybinių aukštųjų mokyklų ir valstybinių profesinio mokymo įstaigų skolinimosi limitai. Informacija apie limitų vykdymą pateikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi, skolos ir garantuotos skolos limitų ataskaitoje (forma Nr. 1SL).

3. Periodiškumo principu – į biudžetinių metų pajamas įskaitytos įmokos, kurios į VMI, Muitinės departamento ir Valstybės išdo departamento sąskaitas, į kurias mokėtojai įmokas perveda tiesiogiai, pateko iki 2023 metų gruodžio 31 dienos įskaitytinai. Į valstybės biudžeto panaudotus asignavimus įskaitytos lėšos, kurių pervedimo įvykdymo pradžia nustatyta iki gruodžio 31 dienos įskaitytinai.

4. Pastovumo principu – taikomas apskaitos metodas, analogiškas kaip ir ankstesniais metais. Ataskaitų rinkinio rengimo procesas ir Finansų ministerijos nustatytos kontrolės procedūros iš esmės nepakito.

5. Piniginio mato principu – informacija ataskaitose ir aiškinamojo rašto prieduose išreikšta tūkstančiais eurų su vieno ženklo po kablelio tikslumu. Atskirose ataskaitose dėl skaičių apvalinimo galimi nedideli skaičių nuokrypiai. Ataskaitų aiškinamojo rašto aprašomojoje dalyje ir lentelėse sumos pateikiamos milijonais eurų su vienu ženklu po kablelio.

6. Palyginimo principu – aiškinamajame rašte pateikiama ankstesnių metų valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų informacija palyginimui.

III SKYRIUS VALSTYBĖS BIUDŽETO PAJAMŲ PLANO VYKDYMAS

2023 metų valstybės biudžeto pajamų planas, be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, įvykdytas 110,8 proc. – gauta 13 740,8 mln. eurų (1 340,6 mln. eurų daugiau nei planuota). 2023 metų valstybės biudžeto planas kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis buvo 15 544,6 mln. eurų, planas įvykdytas 105,6 proc. – į valstybės biudžetą gauta 16 412,6 mln. eurų pajamų, t. y. 868,1 mln. eurų daugiau nei buvo planuota.

1 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto pajamų plano vykdymas, mln. eurų.

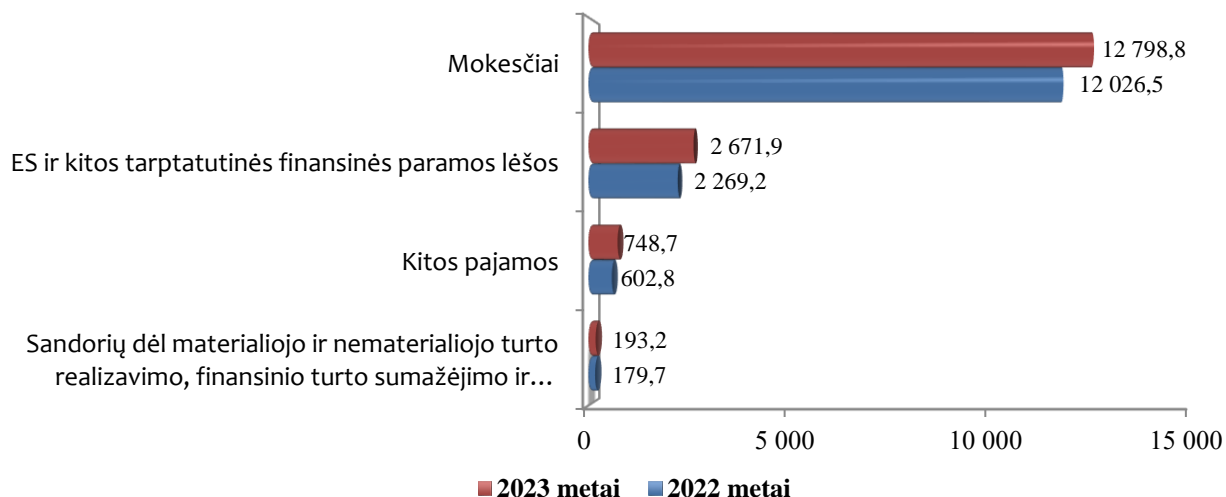
	2022 m. pajamos faktas	2023 m. pajamų planas	2023 m. pajamos faktas	2023 m. pajamų plano įvykdymas		2023 m. palyginimas su 2022 m.	
				+/-	%	+/-	%
Valstybės biudžeto pajamos be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos	12 809	12 400,2	13 740,8	1 340,6	110,8	931,8	7,3
ES ir kita tarptautinė finansinė parama	2 269,2	3 144,4	2 671,9	-472,5	85	402,6	17,7
Valstybės biudžeto pajamos, iš viso	15 078,2	15 544,6	16 412,6	868,1	105,6	1 334,4	8,8

Šaltinis: Finansų ministerija

Viena svarbiausių 2023 metų valstybės biudžeto plano viršijimo priežasčių (467 mln. eurų iš 1 340,6 mln. eurų viršijimo) – neišsipildžiusi prielaida dėl paskutinį 2022 metų ketvirtį Vyriausybės pradėtos taikyti mokestinės pagalbos priemonės nuo aukštų energijos kainų nukentėjusiems mokėtojams pasinaudojimo apimtys. Planuojant 2023 metų biudžeto pajamas dėl šios priemonės buvo daryta prielaida, kad per pirmuosius 2023 metų mėnesius mokesčių bus surinkta mažiau, o vėlesniais mėnesiais bus pradėti pagal mokestinių paskolų sutartis atidėti mokėjimų grąžinimai. Dėl pasikeitusių energijos kainų, mokestinės pagalbos priemonė 2023 metais valstybės biudžeto pajamų surinkimui įtakos beveik neturėjo. Be to, 2023 m. gegužės mėn. priėmus Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą, 2023 metais gauta 163,8 mln. eurų neplanuotų pajamų iš šio įnašo. **Vertinant valstybės biudžeto pajamų planą be energijos atidėjinių prielaidos ir eliminavus pajamas iš laikinojo solidarumo įnašo, 2023 metais valstybės biudžeto pajamos būtų 709,8 mln. eurų (5,4 proc.) didesnės nei planuota.**

Didžiausią visų valstybės biudžeto, įskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, pajamų dalį sudaro pajamos iš mokesčių (2023 metais – 78 proc.). Palyginti su 2022 metais, 2023 metais pajamų iš mokesčių gauta 772,3 mln. eurų arba 6,4 proc. daugiau. Kitos pajamos, kurias sudaro turto pajamos, pajamos už prekes ir paslaugas, pajamos iš baudų, konfiskuoto turto ir kitų netesybų bei kitos neišvardytos pajamos, 2023 metais sudarė 4,6 proc. visų pajamų, jų buvo gauta 24,2 proc., arba 145,9 mln. eurų daugiau nei 2022 metais. Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo, finansinio turto sumažėjimo ir finansinių įsipareigojimų prisiėmimo pajamos sudarė 1,2 proc. visų pajamų, jų buvo gauta 7,6 proc., arba 13,6 mln. eurų daugiau nei 2022 metais. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos 2023 metais sudarė 16,3 proc. visų valstybės biudžeto pajamų, jų 2023 metais palyginti su 2022 metais gauta 402,6 mln. eurų daugiau.

1 paveikslas. 2023 ir 2022 metų valstybės biudžeto pajamų palyginimas, mln. eurų.

Šaltinis – Finansų ministerija

Toliau pateikiami valstybės biudžeto pajamų iš **pagrindinių mokesčių** surinkimo planų vykdymą lėmę veiksniai. **Vertinant valstybės biudžeto pajamų planą iš mokesčių be energijos atidėjinių prielaidos ir eliminavus pajamas iš laikinojo solidarumo įnašo, 2023 metais valstybės biudžeto pajamos iš mokesčių būtų 406,9 mln. eurų (3,5 proc.) didesnės nei planuota.**

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS

Per 2023 metus buvo gauta **6 019,6 mln. eurų** pajamų iš PVM. 2023 metų planas įvykdytas 109,2 proc., į biudžetą gauta 507 mln. eurų daugiau nei planuota. 2023 metais, palyginti su 2022 metais, į valstybės biudžetą įplaukė 283,2 mln. eurų, arba 4,9 proc., daugiau pajamų iš PVM.

2 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš PVM, mln. eurų

Pajamos iš PVM	2022 m. faktas	2023 m. planas	2023 m. faktas	Fakto pokytis (+,-) %		Plano įvykdymas (+,-) %	
Vidaus vartojimo ir importo PVM, administruojamas VMI	5 678,9	5 452,0	5 967,8	288,9	5,1	515,8	109,5
Importo PVM, administruojamas muitinės	57,5	60,5	51,7	-5,7	-9,9	-8,8	85,5
Iš viso	5 736,4	5 512,6	6 019,6	283,2	4,9	507,0	109,2

Šaltinis – Finansų ministerija

Pajamų iš PVM surinkimui įtakos turėjo PVM prievolės augimas. Analizuojant 2023 metų pajamų surinkimui įtakos turėjusį laikotarpį (2022 m. gruodžio mėn. – 2023 m. lapkričio mėn.), deklaruota PVM prievolė buvo 11,3 proc. (599,7 mln. eurų) didesnė nei atitinkamą laikotarpį prieš metus. Dėl augusių PVM apmokestinamų pardavimų, kuriems įtakos turi ir infliacija, šalies viduje mokėtinas PVM išaugo 346,8 mln. eurų (3,6 proc.), o deklaruotas grąžintinas PVM (didžiąja dalimi dėl 0 proc. apmokestinamų pardavimų, atspindinčių eksporto apimtį) mažėjo 252,9 mln. eurų (6,0 proc.).

3 lentelė. VMI ir muitinei deklaruoti PVM duomenys, mln. eurų ir proc.

	Duomenys, atitinkantys 2022 m. PVM sumokėjimo laikotarpį	Duomenys, atitinkantys 2023 m. PVM sumokėjimo laikotarpį	Pokytis (+,-), %	
Bendra deklaruotų sandorių vertė, iš jų:	181 135,5	183 239,7	2 104,3	1,2
PVM deklaracijose deklaruoti apmokestinamieji sandoriai ir muitinei deklaruota apmokestinamoji PVM prekių vertė	104 257,3	108 125,8	3 868,5	3,7
Deklaruota bendra PVM prievolė, iš jos:	5 327,4	5 927,1	599,7	11,3
Deklaruotas mokėtinas PVM	9 559,8	9 906,6	346,8	3,6
Deklaruotas grąžintinas PVM	4 232,4	3 979,5	-252,9	-6,0

Šaltinis – Finansų ministerija

GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS

Gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) į valstybės biudžetą per 2023 metus gauta **2 792,6 mln. eurų**. Palyginti su planu, gauta 298,1 mln. eurų, arba 12 proc., daugiau. Palyginti su 2022 metais gauta 143,6 mln. eurų, arba 5,4 proc., daugiau.

Pagrindiniai GPM surinkimo pokyčius lėmę veiksniai:

- **Palanki situacija darbo rinkoje.** Valstybinio socialinio draudimo fondo prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos operatyviais įdarbinimų ir atleidimų duomenimis, 2024 m. sausio 1 d. šalyje buvo 1 320,4 tūkst. darbuotojo statusą turinčių asmenų, palyginti su 2023 m. sausio 1 d., darbuotojų skaičius padidėjo 11,7 tūkst. arba 0,9 proc.
- **Didėjusi minimalioji mėnesinė alga ir spartus darbo užmokesčio augimas.** Nuo 2023 m. sausio 1 d. minimalioji mėnesinė alga buvo padidinta 15,1 proc., t. y. nuo 730 iki 840 eurų. Išankstiniais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, vidutinis darbo užmokestis šalies ūkyje (su individualiosiomis įmonėmis) 2023 m. sudarė 2 014 eurų ir, palyginti su 2022 m., išaugo 12,6 proc.
- **Neapmokestinamojo pajamų dydžio pokyčiai.** Nuo 2023 m. sausio 1 d. nustačius 625 eurų maksimalų taikytiną neapmokestinamąjį pajamų dydį, jo teikiama nauda minimalų atlyginimą uždirbančiam asmeniui, palyginus su 2022 m., padidėjo 15,7 proc. ir sudaro 125 eurus per mėnesį. Preliminariais duomenimis, dėl šio padidinimo per visus 2023 metus į valstybės biudžetą nebuvo gauta apie 80,5 mln. eurų pajamų iš GPM.
- **Didesni nei praėjusiais metais GPM permokos grąžinimai.** GPM permokos grąžinimų iš valstybės biudžeto suma per 2023 metus siekė 173,9 mln. eurų ir buvo 32 mln. eurų arba 22,6 proc. didesnė nei 2022 metais. Prie grąžintino GPM sumos augimo prisidėjo nuo 2022 m. birželio 1 d. padidintas neapmokestinamasis pajamų dydis, kurio taikymas buvo numatytas atgaline data visiems 2022 metams, o faktinis šios lengvatos pritaikymas už pirmuosius 2022 m. mėnesius vyko deklaravus 2022 metų pajamas ir susigrąžinus permoką 2023 metais.

AKCIZAI

Per 2023 metus į valstybės biudžetą surinkta **1 741,7 mln. eurų** akcizų. Palyginti su 2022 metais į valstybės biudžetą gauta 72,3 mln. eurų, arba 4,3 proc. daugiau pajamų iš akcizų. 2023 metų pajamų iš akcizų planas įvykdytas 101,5 proc. ir į biudžetą gauta 25,9 mln. eurų pajamų daugiau nei planuota.

4 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš akcizų, mln. eurų ir proc.

	2022 m. faktas	2023 m. planas	2023 m. faktas	Fakto pokytis		Plano įvykdymas	
				(+,-)	%	(+,-)	%
VMI	1 652,0	1 697,8	1 729,6	77,6	4,7	31,8	101,9
Muitinė	17,4	18,0	12,1	-5,3	-30,6	-5,9	67,2
Iš viso	1 669,4	1 715,8	1 741,7	72,3	4,3	25,9	101,5

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pagrindiniai veiksniai, turėję įtakos pajamų iš akcizų surinkimui, yra:

- **Išaugę kai kurių akcizinių prekių pardavimai.** 2022 m. gruodžio mėn.–2023 m. lapkričio mėn., palyginti su 2021 m. gruodžio mėn.–2022 m. lapkričio mėn., išaugo kaitinamojo tabako produktų ir degalų pardavimai didmeninėje rinkoje.
- **Didesni akcizų tarifai.** Akcizų tarifai tabako produktams, elektroninių cigarečių skysčiui bei etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams buvo padidinti nuo 2022 m. sausio 1 d. (turėjo įtakos 2023 m. sausio mėn. pajamoms, palyginti su 2022 m. sausio mėn.) bei nuo 2023 m. sausio 1 d. (turėjo įtakos 2023 m. vasario–gruodžio mėn. pajamoms).

5 lentelė. Pajamų iš akcizų surinkimas pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes, mln. eurų

Akcizais apmokestinamų prekių grupės	2022 m. pajamos	2023 m. pajamos	Pajamų pokytis	
			+ / -	%
IŠ VISO AKCIZŲ, iš jų:	1 669,4	1 741,7	72,3	4,3
už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus, iš jų:	438,6	450,5	11,8	2,7
už vyną ir kitus fermentuotus gėrimus	54,3	56,2	1,9	3,5
už tarpinius produktus	5,8	5,8	0,1	1,1
už etilo alkoholį	275,0	282,2	7,1	2,6
už alų	103,6	106,3	2,7	2,6
už apdorotą tabaką ir kaitinamojo tabako produktus, iš jų:	344,7	370,6	25,9	7,5
už cigaretes	285,3	285,7	0,5	0,2
už cigarus ir cigariles	9,1	10,8	1,7	18,5
už rūkomąjį tabaką (įskaitant neapdorotą tabaką)	7,1	7,0	-0,2	-2,2
už kaitinamojo tabako produktus	43,2	67,1	23,9	55,4
už elektroninių cigarečių skystį	6,0	6,8	0,8	14,2
už energinius produktus, iš jų:	878,6	911,4	32,9	3,7
už variklių benzina, jo pakaitalus ir priedus	174,4	188,9	14,5	8,3
už gazolius, jų pakaitalus ir priedus	656,0	676,7	20,7	3,2
už gazolius skirtus naudoti žemės ūkio veikloje, įskaitant žuvininkystėje	16,0	15,5	-0,4	-2,7
už suskystintas dujas, skirtas automobiliams	24,5	24,0	-0,5	-1,9
už kitus energinius produktus	7,6	6,2	-1,4	-18,7
už elektros energiją	1,5	2,4	0,9	58,3

Šaltinis – Finansų ministerija (suvestiniai VMI ir muitinės duomenys).

6 lentelė. Akcizais apmokestinamų prekių pardavimai

Akcizais apmokestinamų prekių grupės	Mato vienetai	2021 m. gruodžio mėn.-2022 m. lapkričio mėn. pardavimai	2022 m. gruodžio mėn.-2023 m. lapkričio mėn. pardavimai	Pardavimų pokytis	
				+ / -	%
Vynas ir kiti fermentuoti gėrimai	Kiekis, hektolitrais	401 261	367 800	-33 461	-8,3
Tarpiniai produktai	Kiekis, hektolitrais	23 910	21 049	-2 862	-12,0
Etilo alkoholis	Kiekis, gryno alkoholio hektolitrais	126 364	122 537	-3 826	-3,0
1% alus	Kiekis, hektolitrais	12 611 651	12 128 176	-483 475	-3,8
Cigaretės	Kiekis, tūkst. vnt.	2 265 822	2 072 022	-193 800	-8,6
Cigarai ir cigarilės	Kiekis, kg	138 803	137 218	-1 585	-1,1
Rūkomasis tabakas	Kiekis, kg	71 236	65 300	-5 936	-8,3
Kaitinamojo tabako produktai	Kiekis, tūkst. vnt.	934 725	1 139 483	204 758	21,9
Elektroninių cigarečių skystis	Kiekis, litrais*	39 889	36 210	-3 679	-9,2
Variklių benzinas	Kiekis, tūkst. litrų	374 955	404 941	29 986	8,0
Dyzelinas	Kiekis, tūkst. litrų	1 773 560	1 815 229	41 668	2,3
Žymėtas dyzelinas žemės ūkio reikmėms	Kiekis, tūkst. litrų	269 541	259 803	-9 738	-3,6
Suskystintos automobilių dujos	Kiekis, tonomis	77 715	81 422	3 707	4,8

Šaltinis – VMI

*Pateikti preliminarūs kiekiai apima VMI ir muitinės administruojamas pardavimų apimtis, nes reikšmingesnę dalį akcizų pajamų už šį produktą (2023 m. 75,7 proc.) gauna muitinė.

PELNO MOKESTIS

Pelno mokesčio į valstybės biudžetą per 2023 metus gauta **1 737,8 mln. eurų**. Palyginti su planu, gauta 71 mln. eurų, arba 4,3 proc., daugiau. Palyginti su 2022 metais pelno mokesčio gauta 145,3 mln. eurų, arba 9,1 proc., daugiau.

- **Daugiau metinio pelno mokesčio.** 2022 metų metinėse pelno mokesčio deklaracijose mokėtino pelno mokesčio deklaruota 21,6 proc. (269,1 mln. eurų), tačiau dalis šios prievolės jau buvo sumokėta mokant avansinius mokėjimus 2022 metais. Taip pat 2023 metų rugsėji vienai įmonei patikslinus metines pelno mokesčio deklaracijas už ankstesnius metus, jai susidarė 33,1 mln. eurų metinio pelno mokesčio permoka, atitinkamai šia suma sumažėjo metinio pelno mokesčio įmokų, gautų 2023 metais, dydis. Įvertinus avansu sumokėtas sumas bei deklaracijų patikslinimą, per 2023 m. gauta 479,7 mln. eurų metinio pelno mokesčio, tai yra 3,1 proc. (14,3 mln. eurų) daugiau nei prieš metus.

Vertinant pagal vykdomą ekonominę veiklą, 2022 metais ne visi sektoriai veiklos pelną augino vienodai. Veiklos rezultatai reikšmingiausiai augo transporto ir saugojimo bei elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veiklose – veiklos pelnui jose išaugus dvigubai, mokėtinas pelno mokestis taip pat padvigubėjo (metinio pelno mokesčio šiose veiklose deklaruota 116,8 mln. eurų daugiau). Itin gerais rezultatais 2022 metais išsiskyrė apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorius. Apyvartai augus 45,8 proc., sektoriaus veiklos pelnas buvo 2,7 karto didesnis, o pelno mokesčio deklaruota 39,1 proc. daugiau (dėl mažos sektoriaus dalies visoje ekonomikoje, pelno mokesčio prieaugis vertinant nominaliu dydžiu sudarė 4,4 mln. eurų). Ketvirtadalį visos pelno mokesčio prievolės už 2022 metus deklaravęs didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto sektorius pardavimus augino 22,5 proc., o veiklos pelnas ir deklaruotas

mokėtinas pelno mokestis augo panašiu tempu – apie 10 proc. Tačiau dar beveik penktadalį pelno mokesčio deklaruojančiame apdirbamosios gamybos sektoriuje, nepaisant ženkliai išaugusios apyvartos (26,4 proc.), veiklos pelnas augo daug lėčiau (4,5 proc.), o deklaruotas mokėtinas pelno mokestis buvo 6 proc. didesnis.

- **Avansinio pelno mokesčio gauta daugiau nei prieš metus.** Per 2023 m. gauta 1 203,6 mln. eurų avansinio pelno mokesčio, tai yra 17,4 proc. (178,1 mln. eurų) daugiau nei prieš metus.
- **Sumokėta mažiau netipinio pelno mokesčio (prie pajamų šaltinio).** 2023 metais gauta 50,1 mln. eurų pelno mokesčio prie pajamų šaltinio¹². Palyginti, prieš metus šio mokesčio gauta 85,6 mln. eurų.

KITI MOKESČIAI IR KITOS PAJAMOS

Kitų mokesčių, kitų pajamų, materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo, finansinio turto sumažėjimo ir finansinių įsipareigojimų prisiėmimo pajamų 2023 m. gauta **1 449,1 mln. eurų**, 287,2 mln. eurų (24,7 proc.) daugiau nei 2022 metais ir 438,5 mln. eurų (43,4 proc.) daugiau nei planuota.

Pažymėtina, kad šių pajamų plano viršijimui reikšmingos įtakos turėjo Laikinojo solidarumo įnašo įstatymo priėmimas 2023 m. gegužės mėnesį. Šio įnašo per 2023 m. gauta 163,8 mln. eurų neplanuotų pajamų. Taip pat 2022 m. pabaigoje pratęstas kelių naudotojo mokesčio galiojimas. Šio mokesčio 2023 m. gauta 58,9 mln. eurų. Reikšmingai viršyti ir palūkanų už indėlius, depozitus, sąskaitų likučius ir vertybinius popierius – 78,4 mln. eurų, materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų – 46,6 mln. eurų bei dividendų ir pelno įmokų – 34,5 mln. eurų planai.

2023 METŲ PAJAMŲ NETEKIMAI DĖL MOKESČIŲ LENGVATŲ TAIKYMO

Dėl 2023 m. galiojusių keturių pagrindinių mokesčių lengvatų ir specialiųjų sąlygų, kurios nėra privalomos pagal Europos Sąjungos teisę ir kurioms įvertinti yra duomenys, valstybės biudžetas (GPM atveju – ir savivaldybių biudžetai) neteko 3 611,2 mln. eurų pajamų.

7 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto (GPM atveju – ir savivaldybių biudžetų) pajamų netekimai dėl pagrindinių mokesčių lengvatų ir specialiųjų sąlygų, mln. eurų

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS iš viso:	506,8
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo taikomo vaistams ir medicinos pagalbos priemonėms, kai šių prekių įsigijimo išlaidos visiškai ar iš dalies kompensuojamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka; neįgalųjų techninės pagalbos priemonėms ir jų remontui; receptiniams nekompensuojamiems vaistams.	171,4
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo restoranų, kavinių ir panašių maitinimo įstaigų teikiamoms maitinimo paslaugoms ir išsinešti tiekiamam maistui, išskyrus alkoholinius gėrimus	150,6
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo šilumos energijai, tiekiamai gyvenamosioms patalpoms šildyti, į gyvenamąsias patalpas tiekiamam karštam vandeniui arba šaltam vandeniui karštam vandeniui paruošti ir šilumos energijai, sunaudotai šiam vandeniui pašildyti	57,0

¹² Užsienio vieneto ne per nuolatinės buveinės Lietuvos Respublikos teritorijoje gautos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje. Pelno mokestį prie pajamų šaltinio nuo išmokamų sumų išskaičiuoja ir per 15 dienų pasibaigus mėnesiui, kurį buvo išmokėtos sumos, į biudžetą sumoka išmokas išmokėjęs asmuo.

Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo apgyvendinimo paslaugoms	35,3
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo keleivių vežimo nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms, taip pat keleivių bagažo vežimo paslaugoms	32,2
Dėl specialios tvarkos taikymo kai apmokestinamasis asmuo neprivalo pateikti prašymo įregistruoti jį 1) PVM mokėtoju ir už tiekiamas ir teikiamas paslaugas skaičiuoti PVM ir mokėti jį į biudžetą, jeigu bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje suma per paskutinius 12 mėnesių neviršijo 45 000 eurų (palyginti su Direktyvoje Lietuvai numatyta 29 000 eurų riba) ar 2) įsiregistravimo PVM mokėtoju pagal PVMĮ 71-1 straipsnį dėl šalies teritorijoje įsigytų prekių iš kitos šalies sumos, kuri neviršijo 14 000 eurų ribos (palyginti su Direktyvoje numatyta 10 000 eurų riba)	14,8
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo knygoms ir neperiodiniams informaciniais leidiniams	13,5
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo meno ir kultūros įstaigų, meno ir kultūros renginių lankymui.	10,2
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo sporto renginių, sporto klubų lankymui ir kitų asmenų, teikiančių panašias į sporto klubų teikiamas paslaugas, lankymui, atlikėjų teikiamoms atlikimo paslaugoms.	8,0
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo taikomo laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, išskyrus erotinio ir (ar) smurtinio pobūdžio arba profesinės etikos nesilaikančius leidinius	6,0
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikomo buitiniams energijos vartotojams tiekiamoms malkoms ir medienos produktams, skirtiems kūrenti	5,9
Dėl kompensacinio PVM tarifo ūkininkams schemos taikymo (darant prielaidą, kad nesant schemos, ūkininkai nesirinktų registruotis PVM mokėtojais)	1,9
AKCIZŲ MOKESTIS iš viso:	326,2
Dėl mažesnio akcizų tarifo gamtinėms dujoms, naudojamoms kaip šildymui skirtas kuras, verslo reikmėms	92,4**
Dėl mažesnio akcizų tarifo žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams	80,8
Dėl gamtinių dujų, tiekiamų buitiniams vartotojams, atleidimo nuo akcizų	55,3**
Dėl mažesnio akcizų tarifo šildymui skirtiems gazoliams	34,3
Dėl mažesnio akcizų tarifo vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra ne didesnė kaip 8,5 procento	16,9
Dėl naftos dujų ir dujinių angliavandenių, kai jie skirti buitinėms reikmėms, atleidimo nuo akcizų	22,8
Dėl gamtinių dujų, naudojamų mišriai šilumos ir elektros energijos gamybai, atleidimo nuo akcizų	6,2**
Dėl gamtinių dujų, naudojamų kaip variklių degalai, atleidimo nuo akcizų	3,0* · **
Dėl elektros energijos, kai ji pagaminta naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, atleidimo nuo akcizų	2,8
Dėl elektros energijos, tiekiamos buitiniams vartotojams, atleidimo nuo akcizų	2,5
Dėl mažesnio akcizų tarifo mažųjų alaus daryklų alui	2,4
Dėl mažesnio akcizų tarifo elektros energijai, naudojamai verslo reikmėms	2,3
Dėl mažesnio akcizų tarifo gamtinėms dujoms, naudojamoms kaip šildymui skirtas kuras	1,2**
Dėl akcizais apmokestinamų prekių (alkoholiniai gėrimų, tabako produktų) atleidimo nuo akcizų, kai jos tiekiamos kaip atsargos laivams ir (arba) orlaiviams, vežantiems keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniais maršrutais	1,1*
Dėl apdoroto tabako, jeigu jis sunaikinamas prižiūrint kompetentingai institucijai, atleidimo nuo akcizų	1,0*
Dėl mažesnio akcizų tarifo tarpiniams produktams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra ne didesnė kaip 15 procentų	0,7
Dėl mažesnio akcizų tarifo akmens anglims, koksui ir lignitui, naudojamiems verslo reikmėms	0,4

Dėl lengvatos biodegalams	0,1
PELNO MOKESTIS iš viso:	855,0
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių mokamų užsienio vienetams	260,0
Dėl apmokestinamojo pelno sumažinimo dėl investicijų	136,3
Dėl pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamo turto vertės padidėjimo pardavus akcijas (jei ne trumpiau kaip 2 metus turėta daugiau kaip 10 procentų balsų suteikiančių akcijų)	115,6
Dėl 0 proc. pelno mokesčio tarifo pirmuoju mokestiniu ir 5 proc. pelno mokesčio tarifo kitais mokestiniais laikotarpiais vienetams, kurių vidutinis darbuotojų skaičius neviršija 10 ir pajamos neviršija 300 tūkst. eurų	67,6
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų kolektyvinio investavimo subjektų, rizikos ir privataus kapitalo subjektų pajamų, įskaitant dividendus ir kitą paskirstytąjį pelną, taip pat neapmokestinamų pajamų, įskaitant turto vertės padidėjimo pajamas, dividendus ir kitą paskirstytąjį pelną, gautų iš kolektyvinio investavimo subjektų	55,9
Dėl atskaitomos suteiktos paramos ir labdaros sumos	34,6
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių gaunamų iš užsienio vienetų	26,5***
Dėl 3 kartus atskaitomų sąnaudų, patirtų atliekant mokslinius tyrimus ir vykdant eksperimentinę plėtrą	25,2
Dėl 5 proc. pelno mokesčio tarifo apmokestinamajam pelnui, gautam iš pagal autorių teisę saugomos kompiuterio programos ar patentabilumo kriterijus atitinkančio išradimo naudojimo, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn	24,6
Dėl 10 proc. pelno mokesčio tarifo, taikomo užsienio įmonėms išmokėtoms honorarų, palūkanų ir kompensacijų už autorių arba gretutinių teisių pažeidimą pajamoms, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje	23,4
Dėl pelno mokesčio lengvatos filmo ar jo dalies gamybai	17,1
Dėl laisvosios ekonominės zonos įmonių apmokestinamojo pelno sumai taikomų lengvatų	15,5
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų tiesioginių ir kitų kompensacinių išmokų pajamų lygiui palaikyti, kurias gauna žemės ūkio veiklą vykdančios įmonės	12,4
Dėl Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnio nuostatas atitinkančių neapmokestinamų draudimo įmonių gautų gyvybės draudimo įmokų	11,1
Dėl pelno nesiekiančių vienetų apmokestinamojo pelno sumažinimo lėšomis, kurios tiesiogiai skiriamos viešuosius interesus tenkinančiai veiklai finansuoti	9,1
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų sveikatos priežiūros įstaigų pajamų už paslaugas, kurios finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų	8,2
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamo iš neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų (įskaitant rizikos ir privataus kapitalo subjektų) gauto pelno	5,0
Dėl kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos sudaro daugiau kaip 50 proc. pajamų, apmokestinamajam pelnui taikomo 5 proc. tarifo	2,5
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių mokamų kitoms Lietuvos įmonėms	2,0
Dėl pelno mokesčio sumažinimo, kai dirba riboto darbingumo asmenys	1,8
Dėl neapmokestinamų užsienio įmonėms išmokėtų palūkanų pajamų, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje	0,6
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 561 straipsnį suteiktos galimybės perimti grupės įmonių nuostolį (vertinant tik iš užsienio įmonių perimtą nuostolį)	0,0

GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS iš viso:	1 923,2
Dėl metinio neapmokestinamųjų pajamų dydžio taikymo	1 193,9*
Dėl neapmokestinamųjų dienpinigių ir padidėjusių išlaidų kompensacijų darbuotojams	356,2*
Dėl neapmokestinamųjų dovanų (gautų iš artimų giminaičių, taip pat darbdavio)	78,9*
Dėl GPM kredito, taikomo individualios veiklos pajamoms (t.t. ir vykdant apmokestinamąją žemės ūkio individualią veiklą)	76
Dėl GPM grąžinimų pagal gyventojų deklaruotas išlaidas pagal GPM 21 straipsnį	66,6
Dėl neapmokestinamųjų pajamų už Europos ekonominėje erdvėje parduotą turtą ir būstą	36,9
Dėl neapmokestinamųjų pajamų iš žemės ūkio veiklos (kompensacijos, tiesioginės išmokos, neapmokestinamos ne PVM mokėtojų pajamos iš žemės ūkio veiklos)	27,6*
Dėl neapmokestinamųjų gyvybės draudimo išmokų ir grąžinamųjų įmokų, atitinkančių tam tikras sąlygas (išmokos pagal ilgalaikes draudimo sutartis, taip pat sutartis, kai naudos gavėjas yra beveik pensinio amžiaus ar neįgalus) bei neapmokestinamųjų išmokų iš pensijų fondų ir sumos, išmokamos išstojus iš pensijų fondo, atitinkančios tam tikras sąlygas; neapmokestinamųjų pensijų, pensijų anuitetų, rentų	26,8*
Dėl neapmokestinamųjų darbuotojo naudai darbdavio mokamų draudimo įmokų už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą bei gyvybės draudimo įmokų ir pensijų įmokų	19,3*
Dėl pagal GPMĮ 17 str. neapmokestinamos darbo pajamos (t.t. jūrininkų pajamos už darbą laive, įregistruotame EEE jūrų laivų registre)	12,8*
Dėl 5 proc. tarifo ne individualios veiklos pajamoms, gautoms pardavus ar kitaip nuosavybėn perleidus netauriųjų metalų laužą	12*
Dėl neapmokestinamųjų loterijų laimėjimų iš Europos ekonominės erdvės valstybių	6,9
Dėl verslo liudijimų lengvatų	4,6
Dėl neapmokestinamųjų palūkanų už vertybinius popierius, indėlius ir suteiktus alternatyvaus finansavimo kreditus	2,4
Dėl neapmokestinamųjų pajamų, gautų teikiant paslaugas pagal paslaugų kvitą	1,2
Dėl neapmokestinamųjų pajamų iš finansinių priemonių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo	0,4
Dėl neapmokestinamųjų pajamų už gyventojų surinktas miško gėrybes	0,2
Dėl neapmokestinamųjų pajamų iš kooperatinės bendrovės pelno	0,2*
Sporto, meno ir kitų konkursų tvarka skirtos premijos, mokamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, meno kūrėjų organizacijų lėšų ar inicijuotos ne pelno siekiančių organizacijų	0,2*
Sporto varžybų prizai, kai juos skiria sporto organizacijos	0,1*
Dėl neapmokestinamųjų palūkanų už pavėluotą atsiskaitymą už žemės ūkio produkciją	0,0003

*Prognozuojama vertė. Įvertis bus tikslinamas gavus faktinius duomenis, atnaujintos vertės bus pateikiamos Finansų ministerijos rengiamoje 2023 metų biudžeto pajamų apžvalgoje.

** Lengvatų įverčiai apskaičiuoti laikant, kad standartinis akcizų tarifas (atskaitos taškas) yra Akcizų įstatymo 59 straipsnyje gamtinėms dujoms nustatytas 23,60 euro už 1 MWh akcizų tarifas.

*** Lengvatos įvertis apima ir pagal ES teisę privalomos lengvatos dalį.

Šaltinis – Finansų ministerija

IV SKYRIUS VALSTYBĖS BIUDŽETO IŠLAIDŲ PLANO VYKDYMAS

INFORMACIJA APIE VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMŲ PLANĄ IR JO PATIKSLINIMĄ

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu 2023 metais buvo patvirtinta **18 632,5 mln. eurų** asignavimų (įskaitant 3 566,4 mln. eurų Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas) išlaidoms. Iš viso 2023 metais valstybės biudžeto asignavimai išlaidoms su leistiniais patikslinimais, kai viršijama įstatymu patvirtinta suma, sudarė **19 923,4 mln. eurų**. Asignavimų planas padidintas **1 290,9 mln. eurų** (detali informacija pateikta aiškinamojo rašto **4 priede**) dėl šių priežasčių:

- Asignavimų valdytojai, vadovaudamiesi Biudžeto sandaros įstatymo 14 straipsnio nuostatomis, 2022 metais nepanaudotą valstybės biudžeto pajamų dalį, kurios panaudojimo apimtis ir paskirtis nurodyta įstatyme ar Vyriausybės nutarime, įmokėtas, bet nepanaudotas biudžetinių įstaigų pajamas, perkėlė į 2023 metus. Einamųjų metų viršplanines biudžetinių įstaigų pajamų įmokas į biudžetą, skirtas programoms finansuoti, asignavimų valdytojai taip pat naudojo viršydami įstatymu patvirtintas bendras asignavimų sumas. Dėl šių priežasčių bendras asignavimų planas su leistiniais patikslinimais, kai viršijama įstatymu patvirtinta suma, padidintas **252,4 mln. eurų**.

- Vadovaudamasi Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 4 punktu suteikta teise, Vyriausybė skyrė asignavimų valdytojams **982,6 mln. eurų** valstybės vardu pasiskolintų lėšų, kurios buvo naudojamos viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas¹³.

- Vadovaudamasi Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 14 straipsnio 6 dalimi suteikta teise Užsienio reikalų ministerija 2022 metų **4,3 mln. eurų** lėšų likučiu, esančiu Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių, konsulinių įstaigų, atstovybių prie tarptautinių organizacijų,

¹³Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. sausio 4 d. nutarimas Nr. 1 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. sausio 25 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. vasario 8 d. nutarimas Nr. 84 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. kovo 1 d. nutarimas Nr. 122 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. kovo 29 d. nutarimas Nr. 204 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 237 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 282 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gegužės 3d. nutarimas Nr.317 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gegužės 31 d. nutarimas Nr.405 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gegužės 31 d. nutarimas Nr. 406 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 7 d. nutarimas Nr. 429 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 14 d. nutarimas Nr. 448 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 28 d. nutarimas Nr. 503 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. liepos 5 d. nutarimas Nr. 522 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. liepos 26 d. nutarimas Nr.593 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. liepos 31 d. nutarimas Nr.617 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. rugpjūčio 30 d. nutarimas Nr.692 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. rugsėjo 6 d. nutarimas Nr. 704 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. rugsėjo 13 d. nutarimas Nr. 733 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. rugsėjo 20 d. nutarimas Nr.736 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. rugsėjo 27 d. nutarimas Nr. 751 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. 773 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. 801 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. lapkričio 8 d. nutarimas Nr. 846 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. lapkričio 22 d. nutarimas Nr.903 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. lapkričio 29 d. nutarimas Nr.913 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 06 d. nutarimas Nr.933 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr.962 „Dėl lėšų skyrimo“.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 20 d. nutarimas Nr.973 „Dėl lėšų skyrimo“.

specialiųjų misijų sąskaitose užsienio kredito įstaigose ar pas atskaitingus asmenis, padidino programų sąmatas ir naudojo šias lėšas viršydama Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas.

- Vadovaudamasi Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalimi suteikta teise, Krašto apsaugos ministerija **3,4 mln. eurų** perkėlė 2022 metais nepanaudotus valstybės biudžeto asignavimus, o vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymo 32 straipsnio 3 dalies nuostatomis perkėlė **0,7 mln. eurų** lėšų likutį, esantį tarptautinių operacijų karinio vieneto, dislokuoto užsienio valstybėje, sąskaitose užsienio kredito įstaigose.

- Remiantis Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 14 straipsnio 9 dalimi, Susisiekimo ministerijai suteikta teisė naudoti Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų viršplaninių įmokų **47,5 mln. eurų** sumą, viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas.

8 lentelė. 2023 m. padidinti asignavimai iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų pagal asignavimų valdytojus, mln. eurų

Asignavimų valdytojai	Skirti asignavimai iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų
Finansų ministerija	292,4
Susisiekimo ministerija	260,5
Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	114,5
Krašto apsaugos ministerija	108,8
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	108,4
Aplinkos ministerija	39,5
Kultūros ministerija	18,3
Vidaus reikalų ministerija	16,7
Užsienio reikalų ministerija	12
Sveikatos apsaugos ministerija	7,9
Ekonomikos ir inovacijų ministerija	1,6
Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras	0,6
Energetikos ministerija	0,48
LR vyriausioji rinkimų komisija	0,418
Vilniaus universitetas	0,154
Teisingumo ministerija	0,122
Vytauto Didžiojo universitetas	0,107
LR generalinė prokuratūra	0,095
Klaipėdos universitetas	0,023
Kauno technologijos universitetas	0,013
Mykolo Romerio universitetas	0,010
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	0,002
Lietuvos sporto universitetas	0,001
Iš viso:	982,6

Šaltinis – Finansų ministerija

Iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų buvo skirta elektros energijos ir gamtinių dujų kainos dalies kompensacijoms, karinės infrastruktūros projektams, kuriais siekiama operatyviai užtikrinti NATO sąjungininkų pajėgų priėmimą Lietuvoje, taip pat karinio mobilumo ir dvigubo naudojimo infrastruktūros projektų valstybinės reikšmės keliuose ir geležinkeliose išlaidoms bei kitoms išlaidoms apmokėti.

9 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto asignavimų planai ir panaudoti asignavimai, mln. eurų

Asignavimai	Asignavimų planas		Perduoti asignavimai 2023 m. (įskaitant grąžintus iki sausio 10 d.)	2023 m. Panaudoti asignavimai	Nepanaudotų asignavimų likutis		2022 m. panaudoti asignavimai
	Patvirtintas	Su leistiniais patikslinimais			Palyginti su planu	Palyginti su patikslintu planu	
Asignavimai be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos	15 066,1	16 199,5	15 592,0	15 585,9	-519,8	613,6	15 029,0
ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos	3 566,4	3 723,9	2 413,8	2 413,8	1 152,6	1 310,1	2 205,8
Asignavimai, iš viso	18 632,5	19 923,4	18 005,8	17 999,7	632,8	1 923,7	17 234,8

Šaltinis – Finansų ministerija

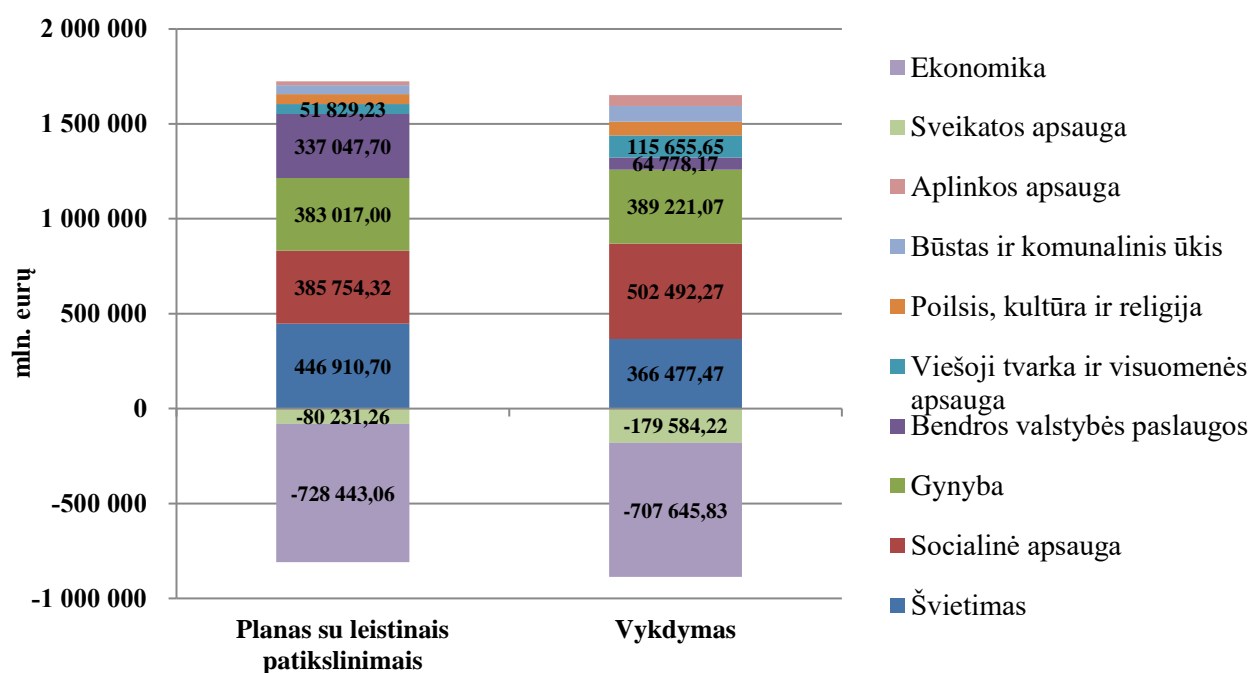
Faktiškai asignavimų valdytojų ir jų pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatoms vykdyti iki 2023 m. gruodžio 31 d. iš valstybės išdo sąskaitos į asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų biudžetines sąskaitas banke arba tiesiogiai sumokėti paslaugų teikėjams, rangovams už jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliktus darbus pervesta **18 005,8 mln. eurų**, iš jų iki kitų metų sausio 10 dienos asignavimų valdytojais grąžino į valstybės biudžetą 31,3 mln. eurų pagal mokėjimų paraiškas gautų, bet nepanaudotų valstybės biudžeto lėšų ir 2,1 mln. eurų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų. Taip pat, per 2023 metus asignavimų valdytojais grąžino ankstesniais metais išmokėtų 218,0 mln. eurų valstybės biudžeto asignavimų ir 87,2 mln. eurų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

INFORMACIJA APIE VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMŲ POKYČIUS, PLANO VYKDYMĄ IR STRUKTŪRĄ

Valstybės biudžeto išlaidos 2023 metais buvo 764,9 mln. eurų didesnės, nei 2022 metais. 2023 m. biudžeto išlaidų planas buvo orientuotas į socialinę apsaugą, švietimą, užtikrinant visų Lietuvos gyventojų saugumą toliau didinamas finansavimas krašto apsaugai.

Vertinant esminius 2023 metų Lietuvos biudžeto išlaidų pasikeitimus pagal valstybės funkcijas galima išskirti socialinės apsaugos funkciją. Biudžeto vykdymo duomenys atskleidžia, kad palyginus su 2022 metais socialinės apsaugos funkcijai lėšų buvo skirta 385,75 mln. eurų daugiau, panaudota – 502,49 mln. eurų daugiau, o visa panaudota asignavimų suma sudarė 5 155,3 mln. eurų. Didžioji dalis papildomų lėšų buvo panaudota valstybinio socialinio draudimo bendrajai pensijos daliai finansuoti bei socialinės paramos išmokų ir valstybinių pensijų baziniams dydžiams indeksuoti. Kitai visuomenei svarbiai funkcijai – gynybai, palyginti su praėjusiais metais skirta 383,0 mln. eurų daugiau, panaudota – 389,2 mln. eurų daugiau, o bendra 2023 m. panaudotų asignavimų suma gynybai sudarė 2 135,7 mln. eurų. Papildomos lėšos skirtos Lietuvos Respublikos įsipareigojimams, susijusiems su naryste NATO, vykdyti.

2 paveikslas. 2022 metų ir 2023 metų asignavimų plano ir jų panaudojimo pokyčiai pagal valstybės funkcijas, mln. eurų

Šaltinis – Finansų ministerija

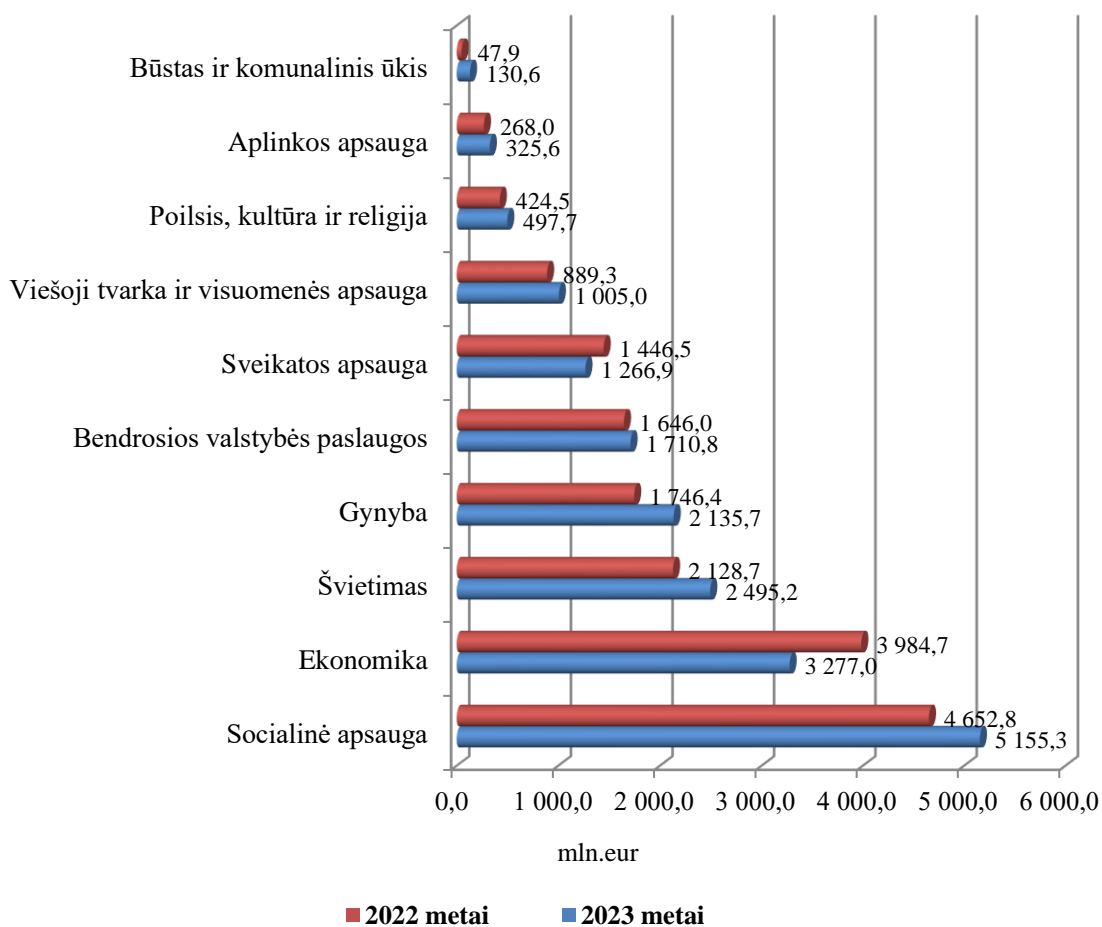
Planuota, kad lyginant su 2023 m. lėšų dalis švietimui padidės 446,9 mln. eurų, panaudota buvo 366,5 mln. eurų daugiau. Lėšos skirtos mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų pedagogų darbo užmokesčiui, pareiginės algos baziniam dydžiui padidinti, MTEP veiklai plėtoti ir kt.

Bendrųjų paslaugų funkcijai finansuoti prireikė ženkliai mažiau lėšų, nei buvo numatyta. Planuota, kad lyginant su 2022 m. bendrosioms paslaugoms skirta lėšų dalis padidės 337,0 mln. eurų, panaudota buvo tik 64,8 mln. eurų daugiau. Tai lėmė lėtesnis nei planuota 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano plėtros programų pažangos priemonėms įgyvendinti skirtų lėšų (toliau – pažangos lėšos) panaudojimas asignavimų valdytojams vėluojant teikti prašymus dėl pažangos lėšų perskirstymo iš joms skirto rezervo.

Planuota, kad ekonomikos funkcijai skiriamos lėšos, palyginus su 2022 m. sumažės 728,4 mln. eurų, faktiškai jos sumažėjo 707, 6 mln. eurų. Tai didele dalimi lėmė mažesnis lėšų poreikis dujų ir elektros kainos dalai kompensuoti fiziniams bei juridiniams vartotojams dėl energijos kainų stabilizavimosi.

Visi valstybės biudžeto asignavimai valstybės funkcijoms finansuoti atskaidžiami 3 paveiksle. 2023 metais didžiausia valstybės biudžeto išlaidų dalis teko socialinei apsaugai – 28,6 proc., ekonomikai skirta 18,2 proc., švietimui – 13,9 proc., gynybai – 11,9 proc., bendrosioms valstybės paslaugoms – 9,5 proc., sveikatos apsaugai – 7,0 proc., viešajai tvarkai ir visuomenės apsaugai – 5,6 proc., poilsiui, kultūrai ir religijai – 2,8 proc., aplinkos apsaugai – 1,8 proc. ir būstui ir komunaliniam ūkiui – 0,7 proc. valstybės biudžeto lėšų.

3 paveikslas. 2022 metų ir 2023 metų biudžeto panaudoti asignavimai pagal valstybės funkcijas, mln.eurų

Šaltinis – Finansų ministerija

Bendrųjų valstybės paslaugų išlaidų dalyje 16,3 proc. sudaro valstybės vardu priimtų skolinių įsipareigojimų išlaidos, jos sudaro 1,5 proc. visų valstybės biudžeto išlaidų. Valstybės vardu priimtų skolinių įsipareigojimų priemonėms įgyvendinti 2023 metams buvo numatyta 287,5 mln. eurų asignavimų, planą patikslinus – 279,5 mln. eurų. Šių priemonių tikslas – užtikrinti Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu poreikio finansavimą ir valstybės skolos valdymą. Šiems tikslams per metus išleista 278,1 mln. eurų. Iš jų 274,8 mln. eurų sudaro vidaus ir užsienio kreditoriams sumokėtos palūkanos už Vyriausybės vertybinius popierius, paskolas ir kitus įsipareigojimus. Palyginti su 2022 metais, skolos valstybės vardu valdymo išlaidos sumažėjo 1,3 mln. eurų.

ES nuosavi ištekliai ir narystės mokesčiai bei įnašai ES ir tarptautinėms finansų organizacijoms sudaro 40,4 proc. bendrų valstybės paslaugų išlaidų, šioms reikmėms išleista 691,9 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Palyginti su 2022 metais, įmokų į ES biudžetą pervesta 22,5 mln. eurų daugiau.

10 lentelėje pateikiamos valstybės biudžeto išlaidos pagal ekonominę klasifikaciją, kuri leidžia atskleisti panaudotų lėšų paskirtį.

10 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto asignavimai pagal ekonominę klasifikaciją, mln. eurų

Išlaidų ekonominė klasifikacija	Patikslintas asignavimų planas	2023 m. panaudoti asignavimai	Nepanaudoti asignavimai (skirtumas)	2022 m. panaudoti asignavimai	Palyginimas su praėjusiais metais (- sumažėjo; + padidėjo)
Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	2 723,7	2 699,4	24,3	2 388,6	310,8
Prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos	1 102,6	1 052,2	50,4	999,9	52,3
Palūkanos, žemės nuoma	275,5	274,8	0,7	255,6	19,2
Subsidijos	189,3	186,6	2,7	253,8	-67,2
Dotacijos	5 104,8	5 047,4	57,4	4 561,1	486,3
Įmokos į ES biudžetą	691,9	691,9	0,0	669,4	22,5
Socialinės išmokos (pašalpos)	2 874,3	2 857,1	17,2	3 271,0	-413,9
Kitos išlaidos	1 401,6	1 290,0	111,6	1 477,9	-187,9
Pervedamos ES, kitos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos	4 175,7	2 547,4	1 628,3	2 290,4	257,0
Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	1 378,0	1 346,9	31,1	1 060,5	286,4
Finansinio turto įsigijimo išlaidos (perskolinimas)	6,0	6,0	0,0	6,5	-0,5
Išlaidos dėl finansinių įsipareigojimų vykdymo (paskolų grąžinimas)	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Iš viso:	19 923,4	17 999,7	1 923,7	1 7234,8	764,9

Šaltinis – Finansų ministerija

Didžiausią dalį visų išlaidų pagal ekonominę klasifikaciją sudarė dotacijos, kurių didžioji dalis buvo skirta savivaldybėms ir kitiems valdžios sektoriaus subjektams socialinės apsaugos, švietimo bei kitoms funkcijoms finansuoti. Planuota, kad jos sieks 5 104,8 mln. eurų, panaudota buvo 5 047,4 mln. eurų. Palyginus su 2022 metais, dotacijų išmokėta 486,3 mln. eurų daugiau.

Antra didžiausia išmokų dalis – pervedamos ES, kitos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos, kurių reikšminga dalis buvo skirta pažangos priemonėms įgyvendinti. Planuota, kad jų bus išmokėta 4 175,7 mln. eurų, panaudota buvo 2 547,4 mln. eurų. Palyginus su 2022 metais, ES, kitos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų išmokėta 486,3 mln. eurų daugiau.

Socialinių išmokų planas sudarė 2 874,3 mln. eurų, panaudota buvo 2 857,1 mln. eurų. Palyginti su 2022 metais, socialinių išmokų išmokėta 413,9 mln. eurų mažiau.

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu nustatyta maksimali asignavimų darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui suma sudarė 2 699,4 mln. eurų arba planuota išmokėti darbo užmokesčio ir socialinio draudimo 310,8 mln. eurų daugiau nei 2022 metais. Palyginti su 2022 metais, panaudota darbo užmokesčio ir socialinio draudimo suma buvo 310,8 mln. eurų didesnė.

Specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams, suplanuotos Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 4 priede siekė 1 504,3 mln. eurų, o tai sudarė: ugdymo reikmėms finansuoti, savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ir savivaldybėms perduotoms įstaigoms išlaikyti, valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti. 2023 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme asignavimų valdytojai buvo suteikta teise atlikti perskirstymus tarp specialiųjų tikslinių dotacijų. Patikslintas planas sudarė – 2 066,2 mln. eurų. 2023 metais savivaldybių biudžetams tokių dotacijų perduota

2 010,1 mln. eurų. Detali informacija pateikiama formoje Nr.8. Pažymėtina, kad be specialių tikslinių dotacijų savivaldybėms dar skirta 391,6 mln. eurų valstybės biudžeto asignavimų:

- Aplinkos ministerija pervedė 17,8 mln. eurų, tame tarpe ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti ir miestų miškų sklypų suformavimui ir įregistravimui nekilnojamojo turto registre, miestų miškų priežiūros, apsaugos ir tvarkymo darbams vykdyti, Sosnovskio barščio naikinimo darbams atlikti ir atliekų tvarkymo programos projektams vykdyti;

- Kultūros ministerija skyrė 8,0 mln. eurų ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti;

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pervedė 110,5 mln. eurų, iš kurių skirta: darbo užmokesčiui didinti socialinių paslaugų įstaigų ir socialinių paslaugų srities darbuotojams, įgyvendinti socialinių paslaugų šakos kolektyvinės sutarties išipareigojimams, taip pat nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo priemonėms įgyvendinti. Panaudotos lėšos vaikų dienos socialinei priežiūrai organizuoti, teikti ir administruoti, teikti paramą neįgaliųjų socialinei integracijai. Skirta užtikrinti Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo įgyvendinimą, institucinę globą užsieniečiams socialinės globos įstaigose, kompensacijų fiziniams ir juridiniams asmenims, perdavusiems savo būstą ar patalpas neatlygintinai naudotis. Skirta lėšų užtikrinti institucinę socialinę globą iš užsienio valstybės (-ių), kurią (-as) ištiko humanitarinė krizė, atvykusiems nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams ar likusiems be tėvų globos vaikams, Aukštelkės socialinės globos namų veiklai, teikti prieglobstį gavusiems užsieniečiams parama integracijai, gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti socialinės paramos veiksmingumą kriziniais atvejais šeimoje, kompensuoti savivaldybėms rinkoje nuomojamo būsto nuomos mokesčio dalį, aprūpinant asmenis ir šeimas socialiniu, socialinių dirbtuvių PVM kompensavimui, įgyvendinti politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą veiksmų planą, asmeninio asistento paslauga, mokėti 20 proc. BSI išmoką neįgaliesiems, organizuoti būsto ir jo aplinkos pritaikymą neįgaliesiems bei užtikrinti asmenims, pradėjusiems gauti ilgalaikę socialinę globą iki 2007 m. sausio 1 d. iš apskričių viršininkų perduotose įstaigose, bendrųjų ir specialiųjų socialinių paslaugų finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų;

- Švietimo, mokslo ir sporto ministerija skyrė 51,1 mln. eurų išlaidoms, susijusioms su darbo vietų skaičiaus optimizavimu, neformaliai vaikų švietimo įvairovei, prieinamumui ir kokybei padidinti, lėšos, skirtos užtikrinti socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui, savivaldybių mokyklų profesiniam mokymui. Lėšos, skirtos finansuoti vaikų, atvykusių į Lietuvos Respubliką iš Ukrainos dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje, ugdymui ir pavėžėjimui į mokyklą ir atgal 2023 m., taip pat lėšos skirtos mokinių įvairovei atvirų grupių, klasių sudarymo ir ugdymo organizavimo jose 2023 m. apmokėti ir ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti;

- Ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti Žemės ūkio ministerija išmokėjo 2,8 mln. eurų;

- Finansų ministerija pervedė savivaldybėms 4,2 mln. eurų išlaidoms susijusioms su piliečių nuosavybės teisėmis į išlikusius gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, ūkinės–komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius atkurti, kompensacijoms už išperkamą nekilnojamąjį turtą religinėms bendrijoms išmokėti, pervesta pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą įgyvendinamų Europos socialinio fondo projektų nuosavam indėliui užtikrinti, taip pat pagal valstybės investicijų 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą įgyvendinamų infrastruktūros projektų nuosavam indėliui užtikrinti ir pervestos lėšos savivaldybėms išlaidoms atlyginti, kaip valstybės parama dėl ekstremalios situacijos ir nepaprastosios padėties bei kitos pagal teisės aktus skirtos lėšos;

- Ekonomikos ir inovacijų ministerija skyrė 19,8 mln. eurų lėšų infrastruktūros, investicijoms pritraukti, plėtrai savivaldybėse;

- Susisiekimo ministerija skyrė 177,4 mln. eurų savivaldybėms vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti (rekonstruoti), prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, taip pat ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti;

Vadovaudamasi Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo ir naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 277 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“, 2023 metais Vyriausybė priėmė 20 nutarimų, kuriais asignavimų valdytojams ir savivaldybėms, nurodydama konkrečią skiriamų lėšų paskirtį, paskyrė 1,4 mln. eurų Vyriausybės rezervo lėšų.

Didžioji dalis rezervo lėšų 0,5 mln. eurų buvo suplanuota Užsienio reikalų ministerijos asignavimuose Turkijos Respublikai pagal gautą tarptautinės pagalbos prašymą bei humanitarinei pagalbai Armėnijos Respublikai teikti – iš Kalnų Karabacho pasitraukusiems gyventojams priimti.

Sveikatos apsaugos ministerijos asignavimuose didioji dalis 0,1 mln. eurų lėšų skirta kompensacijai dėl darbuotojo mirties nuo ypač užkrečiamos ligos (COVID-19), 0,1 mln. eurų valstybės rezervo medicinos atsargoms, panaudotoms tarptautinei pagalbai Turkijos Respublikai, atkurti bei 0,1 mln. eurų Vilniaus m. savivaldybės VšĮ GMP stoties patirtoms išlaidoms dėl COVID-19 ligos padidinto darbo užmokesčio padidėjusiems darbuotojų atostoginiams.

Kitos Vyriausybės rezervo lėšos buvo skirtos įvairioms reikmėms – paramos priemonių Ukrainai gabenimo išlaidoms padengti, teismų sprendimams vykdyti bei įžymių veikėjų laidotuvių išlaidoms.

INFORMACIJA APIE VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMUS, SKIRTUS VALSTYBĖS PAŽANGOS IR TĘSTINĖS VEIKLOS LĖŠOMS VALSTYBĖS VEIKLOS SRITYSE

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymu 2023 m. valstybės biudžeto asignavimai buvo planuojami išskiriant 15 valstybės veiklos sričių, kuriose veikia valstybės biudžeto asignavimų valdytojai. Valstybės veiklos sritis – atskira kokybiškai susijusi valstybės biudžeto asignavimų valdytojų veiklos sritis, kuriai rengiamos nacionalinės plėtros programos – tai 4–10 metų trukmės planavimo dokumentai, kuriuose nurodoma, kaip bus įgyvendinami pažangos uždaviniai.

Lėšos valstybės veiklos srityje asignavimų valdytojams buvo planuojamos išskiriant valdymo ir funkcijų vykdymo programas, pažangos bei tęstinės veiklos uždavinius, pažangos, tęstinės veiklos ir pervedimų priemones. Planuojant valstybės biudžeto asignavimus yra išskiriamos pažangos lėšos ir iškeliama siektini rodikliai. Pažangos lėšos – finansiniai ištekliai, skirti Nacionaliniame pažangos plane (toliau – NPP) nustatytų strateginių tikslų ir pažangos uždavinių įgyvendinimui finansuoti.

Apibendrinus asignavimų plano bei panaudojimo duomenis galima išvelgti lėtesnį, nei planuotą, pažangos lėšų panaudojimą (12 lentelė). Tai lėmė užsitęsęs projektų finansavimo sąlygų aprašų derinimas, keitimas, kvietimų skelbimo procesai, užtruko su paslaugų reglamentavimu susijusių teisės aktų parengimas/keitimas, projektų įgyvendinimo planų vertinimas, kas sąlygojo vėlesnę projektų įgyvendinimo pradžią ir lėšų išmokėjimą. Lėšos liko nepanaudotos ir dėl pasikeitusių poreikių, sutaupymų, mažesnio, nei tikėtasi, įvairių socialinių paslaugų bei išmokų poreikio. Detali informacija apie pažangos uždaviniams skirtų asignavimų nepanaudojimo priežastis pateikiama aiškinamojo rašto 6 priede.

Funkcijų vykdymo bei valdymo programų asignavimų panaudojimas siekia daugiau nei 90 proc., pažangos bei tęstinės veiklos uždaviniai – atitinkamai 84,9 bei 92,3 proc., mažiausiai asignavimų panaudota vykdant pažangos priemones – 60,5 proc.

11 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymas pagal programas, uždavinius ir priemones, mln. eurų

	Iš viso:	Iš jų:					
		Programos		Uždaviniai		Priemonės	
		Funkcijų vykdymo	Valdymo	Pažangos	Tęstinės veiklos	Pažangos	Tęstinės veiklos, įskaitant pervedimų
Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus metams	19 923,4	19 529,3	394,1	5 298,4	14 625,0	1 645,6	18 277,8
Panaudoti asignavimai	17 999,7	17 630,5	369,2	4 496,6	13 503,1	995,4	17 004,3
Panaudoti asignavimai, proc.	90,3	90,3	93,7	84,9	92,3	60,5	93,0

Šaltinis – Finansų ministerija

Asignavimų valdytojams skiriant lėšas pažangos uždaviniams įgyvendinti nustatomi ir valstybės veiklos srityse siekiami nacionaliniame pažangos plane pažangos uždaviniai ir poveikio rodikliai. Už nustatytų pažangos uždavinių poveikio rodiklių pasiekimą, nepasiekimo ar viršijimo priežastis vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos 2021 m. balandžio 28 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 292, nacionalinių plėtros programų portfelio valdytojas iki balandžio 1 d. atsiskaito Vyriausybei teikdamas metinę Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) įgyvendinimo ataskaitą. Vyriausybės kanceliarija atitinkamai iki balandžio 20 d. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nustatyta tvarka parengia valstybės pažangos ataskaitos projektą ir teikia jį Valstybės pažangos tarybai.

Vertinant veiklos sritis didžiausia lėšų dalis pažangos uždaviniams buvo skirta transportui ir ryšiams (329,3 mln. eurų, vykdymas 73,9 proc.), ekonomikos konkurencingumui ir valstybės informaciniais ištekliams (287,7 mln. eurų, vykdymas 52,8 proc.), energetikai (246,8 mln. eurų, vykdymas 76,3 proc.), švietimui, mokslui ir sportui (179,2 mln. eurų, vykdymas 41,9 proc.) bei aplinkai, miškams ir klimato kaitai (156,1 mln. eurų, vykdymas 63,5 proc.). Detalėsnė informacija apie veiklos sritis tekusias pažangos lėšas ir jų vykdymą pateikiama formoje Nr. 11.

Pažangos priemonės skirtingose veiklos srityse 2023 m. įgyvendino iš viso 15 asignavimų valdytojų.

12 lentelė. 2023 metų valstybės asignavimų plano vykdymas pagal pažangos priemones, mln. eurų

Asignavimų valdytojas	Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus	Panaudoti asignavimai	Panaudoti asignavimai, proc.
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija	329,33	243,32	73,88
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija	287,75	151,79	52,75
Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	246,81	189,38	76,73
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija	173,15	68,99	39,85
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	156,11	99,19	63,54
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	123,36	71,54	57,99
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija	115,04	11,61	10,09
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	82,79	72,83	87,97
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	66,72	40,75	61,08
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija	25,94	24,12	92,98
Lietuvos Respublikos finansų ministerija	21,23	9,75	45,93

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	8,31	4,22	50,75
Lietuvos mokslo taryba	6,07	6,02	99,21
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija	2,99	1,91	63,89
Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra	0,06	0,00	0,00
Iš viso	1 645,64	995,42	60,49

Šaltinis – Finansų ministerija

72,9 proc. visų lėšų dalis pažangos priemonėms buvo skirta penkiems asignavimų valdytojams – Susisiekimo, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Švietimo, mokslo ir sporto bei Aplinkos ministerijoms. Geriausiai skirtas pažangos lėšas panaudojo Lietuvos mokslo taryba (99,21 proc.), Užsienio reikalų ministerija (92,98 proc.) bei Vidaus reikalų ministerija (87,97 proc.).

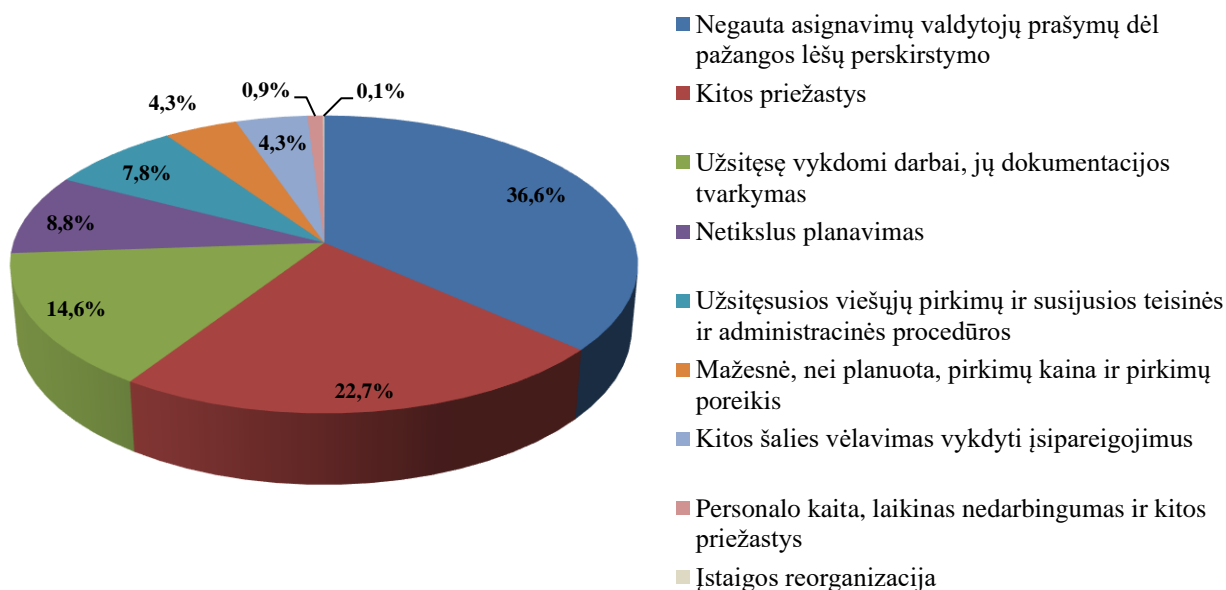
VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMŲ NEPANAUDOJIMO PRIEŽASTYS

Nepanaudoti asignavimai, palyginus išlaidas su planu su leistinais patikslinimais, sudaro 1 923,7 mln. eurų, iš jų: 1 310,1 mln. eurų – nepanaudota programų asignavimų dalis, finansuojama iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, 117,7 mln. eurų – nepanaudotos bendrojo finansavimo lėšos, 96,3 mln. eurų – nepanaudoti asignavimai programoms, kurios finansuojamos iš įmokėtų biudžetinių įstaigų pajamų ir pajamų iš mokesčių dalies ir kitų tikslinių lėšų, 399,3 mln. eurų – nepanaudoti asignavimai programoms, kurių finansavimo šaltinis valstybės biudžeto lėšos ir 0,4 mln. eurų – Vyriausybės rezervo lėšų.

Apibendrinti asignavimų valdytojų paaiškinimai dėl nepanaudotų ir (arba) sutaupytų valstybės biudžeto lėšų pateikiama aiškinamojo rašto 3 priede. Informacija apie asignavimų nepanaudojimo priežastis pateikiama, kai asignavimų valdytojo pagal atitinkamą programą panaudoti asignavimai, palyginti su planu, su leistinais patikslinimais, sudaro 90 ar mažiau procentų ir kai asignavimų valdytojo pagal atitinkamą programą nepanaudoti asignavimai siekia 1 mln. eurų ar daugiau.

Daugiausiai nepanaudotų asignavimų – per 703,6 mln. eurų arba 36,6 proc. nepanaudota, nes asignavimų valdytojai nepateikė prašymų dėl pažangos lėšų perskirstymo iš joms skirto rezervo.

4 paveikslas. Asignavimų nepanaudojimo priežasčių struktūra

Šaltinis – Finansų ministerija

436,1 mln. eurų arba 22,7 proc. nepanaudota dėl nenumatytų aplinkybių - nutrauktų paslaugų sutarčių, perkeltų atsiskaitymo terminų su tiekėjais į kitus metus, užsitęsusių pažangos priemonių ir projektų finansavimo sąlygų aprašų patvirtinimo. Dėl išlikusios nepalankios geopolitinės situacijos, karo Ukrainoje, vis dar sutrikusių logistikos procesų, projektai buvo įgyvendinami lėčiau nei planuota. Projektų veiklas vykdančioms kitų šalių partneriams atlikti mažesni mokėjimai dėl pagrindų priežasčių pratęsus projektų įgyvendinimo trukmę. Dėl šių priežasčių buvo perkeltos projektų veiklos ir mokėjimo prašymų teikimas vėlesniu nei planuota laikotarpiu.

281,6 mln. eurų arba 14,6 proc. asignavimų liko nepanaudota dėl užsitęsusių ar atidėtų darbų, veiklų, užsitęsusių dokumentacijos tvarkymo. 168,4 mln. eurų arba 8,8 proc. asignavimų buvo nepanaudota dėl netikslaus asignavimų valdytojų planavimo, sąskaitų už pateiktas prekes ir suteiktas paslaugas apmokėjimo po ataskaitinio laikotarpio pabaigos.

Nemaža dalis asignavimų valdytojų nurodė, kad lėšos liko nepanaudotos dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų ir susijusių teisinių, administracinių procedūrų, vėluojančių sutarčių pasirašymo, neįvykusių viešųjų pirkimų arba paskelbus viešąjį pirkimą negautų pasiūlymų – dėl šių priežasčių liko nepanaudota dar apie 149,4 mln. eurų arba 7,8 proc. visų nepanaudotų asignavimų. Sutaupyta dėl mažesnių, nei planuota, pirkimo kainų ar pirkimų poreikio apie 4,3 proc. visų skirtų asignavimų, t. y., 83,6 mln. eurų.

Dėl personalo kaitos, laikino nedarbingumo ir kitų priežasčių susijusių su darbo užmokesčiu ir socialiniu draudimu nepanaudota asignavimų dalis siekė 17,7 mln. eurų arba 0,9 proc. visų nepanaudotų asignavimų, o dėl įstaigų reorganizacijų nepanaudota 1,5 mln. eurų arba 0,1 proc. visų nepanaudotų asignavimų.

EUROPOS SĄJUNGOS IR KITOS TARPTAUTINĖS FINANSINĖS PARAMOS LĖŠOMIS FINANSUOJAMŲ PROGRAMŲ VYKDYMAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinus asignavimų paskirstymą pagal programas, planuota **3 566,4 mln. eurų** įgyvendinamų programų išlaidų apmokėti iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

13 lentelė. 2023 metų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšomis vykdomų programų išlaidos, mln. eurų

Programos finansuojamos	2023 m. asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas	Panaudoti asignavimai	Nepanaudoti asignavimai
Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis	3 566,4	3 723,9	2 413,8	1 310,1
Valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšomis	271,8	292,8	175,0	117,8
Iš viso:	3 838,2	4 016,7	2 588,8	1 427,9

Šaltinis – Finansų ministerija

Pagal asignavimų valdytojų pateiktus su Finansų ministerija suderintus prašymus, bendroms ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšomis įgyvendinamoms programoms (priemonėms), projektams ir subsidijų schemoms skirti asignavimai Vyriausybės nutarimais buvo tikslinami perskirstant juos tarp asignavimų valdytojų, jų programų, investavimo sričių, valstybės funkcijų ir ekonominės klasifikacijos straipsnių. Asignavimų planas su leistiniais patikslinimais viršijant įstatymu patvirtintas sumas buvo **3 723,9 mln. eurų**. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų asignavimų panaudota **2 413,8 mln. eurų (64,8 proc.)**, nepanaudoti asignavimai sudarė **1 310,1 mln. eurų**.

2023 metais pasiektas bendras svarbiausių ES pervestų lėšų investicijų rekordas – 1 355 mln. eurų ES lėšų, iš jų 194 mln. eurų sudarė Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų mokėjimai, 210 mln. eurų – 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos lėšų mokėjimai ir 951 mln. eurų – 2014–2020 metų ES investicijų laikotarpio ES struktūrinių fondų lėšų mokėjimai projektams užbaigti.

Sparčiai įgyvendinamas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“ (toliau – EGADP). Nuo 2021 metų iki 2023 metų pabaigos išmokėta 246,4 mln. eurų, t. y. 6 procentai visam laikotarpiui numatytų plano lėšų. 2023 metais pervesta 194 mln. eurų EGADP lėšų, iš kurių didžioji dalis – 53,8 mln. eurų lėšų investuota į švietimą, 50,7 mln. eurų skirta energetikai, 36,4 mln. eurų – skaitmeninimui ir inovacijoms, 35,5 mln. eurų – socialinei apsaugai. Taip pat pradėtos pirmosios EGADP investicijos ir kitose srityse, pavyzdžiui 7,5 mln. eurų skirta viešajam administravimui, 4,8 mln. eurų – sveikatos apsaugai, 2 mln. eurų – transportui, 1,8 mln. eurų kultūrai, 0,6 mln. eurų pastatų renovacijai. Iki 2023 metų pabaigos patvirtintos 37 EGADP priemonės už 2,1 mlrd. eurų, paskelbta kvietimų už 2,1 mlrd. eurų (neskaitant papildomų 569 mln. eurų kvietimų finansinėms priemonėms), pasirašyta projektų sutarčių už 1,16 mlrd. eurų, sudarant prielaidas ženkliai spartesnėms investicijoms 2024 metais.

2023 metais sėkmingai pradėtos 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos lėšų investicijos – išmokėta 210 mln. eurų, iš kurių didžioji dalis – 89,3 mln. eurų ES lėšų investuota į skaitmeninimą, inovacijas, verslą, 57,6 mln. eurų skirta pastatų renovacijai, 30,6 mln. eurų – energetikai, 19,9 mln. eurų – socialinei apsaugai, 10 mln. eurų skirta transportui, 2,2 mln. eurų – švietimui, 0,3 mln. eurų – sveikatos apsaugai, 0,2 mln. eurų – viešajam administravimui. Nuo laikotarpio pradžios iki 2023 metų pabaigos patvirtintos 54 priemonės už 5,2 mlrd. eurų 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos lėšų, paskelbta kvietimų už beveik 2,4 mlrd. eurų, pasirašyta projektų sutarčių už 1 mlrd. eurų, sudarant prielaidas ženkliai spartesnėms investicijoms 2024 metais. Lietuva suderino su Europos Komisija visas sąlygas, reikalingas toliau sėkmingai įgyvendinti 2021–2027 metų ES fondų investicijų programą.

Baigtas 2014–2020 metų ES investicijų laikotarpio ES struktūrinių fondų projektų įgyvendinimas. Iki 2023 metų pabaigos išmokėta ES fondų lėšų suma siekė 99 procentus (6 951 mln. eurų) skirtų ES fondų lėšų. Per 2023 metus įgyvendinant projektus buvo investuotas paskutinis beveik 1 mlrd. eurų. 2023 metais Lietuva pagal 2014–2020 metų ES investicijų laikotarpio įgyvendinimą nuolat buvo 1–2 vietoje tarp kitų ES valstybių narių.

ES paramos asignavimų plano bei jo panaudojimo duomenys atskleidžiami 16 lentelėje. Pagal asignavimų plano vykdymo duomenis, ES paramos lėšos 2023 m. sudarė 13,4 proc. visų biudžeto išlaidų.

14 lentelė. 2023 metų valstybės biudžeto išlaidos pagal funkcijas, mln. eurų

Valstybės funkcijos pavadinimas	Asignavimų planas su leistinais patikslinimais			Panaudoti asignavimai			Planų vykdymas (proc.)		
	Iš viso	ES lėšos	Valstybės biudžetas (be ES)	Iš viso	ES lėšos	Valstybės biudžetas (be ES)	Iš viso	ES lėšos	Valstybės biudžetas (be ES)
Bendros valstybės paslaugos	2 490,30	496,70	1 993,60	1 710,80	28,30	1 682,50	68,70	5,70	84,40
Gynyba	2 142,00	0,00	2 142,00	2 135,70	0,00	2 135,70	99,71	0,00	99,71
Viešojo tvarka ir visuomenės apsauga	1 060,40	199,40	861,00	1 005,00	159,70	845,30	94,78	80,09	98,18
Ekonomika	3 849,10	2 091,20	1 757,90	3 277,00	1 581,30	1 695,70	85,14	75,62	96,46
Aplinkos apsauga	412,20	157,40	254,80	325,60	143,00	182,60	78,99	90,85	71,66
Būstas ir komunalinis ūkis	132,50	80,30	52,20	130,60	79,10	51,50	98,57	98,51	98,66
Sveikatos apsauga	1 405,20	155,80	1 249,40	1 266,90	56,50	1 210,40	90,16	36,26	96,88
Poilsis, kultūra ir religija	530,00	64,50	465,50	497,70	47,20	450,50	93,91	73,18	96,78
Švietimas	2 654,60	307,60	2 347,00	2 495,10	192,90	2 302,20	93,99	62,71	98,09
Socialinė apsauga	5 247,10	171,00	5 076,10	5 155,30	125,80	5 029,50	98,25	73,57	99,08
Iš viso	19 923,40	3 723,90	16 199,50	17 999,70	2 413,80	15 585,90	90,34	64,82	96,21

Šaltinis – Finansų ministerija

Išlaidų pagal valstybės funkcijas struktūra parodo, kad 2023 metais didžiausia ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų dalis – **1 581,3 mln. eurų (65,5 proc.)** panaudota ekonomikos funkcijai vykdyti. ES lėšomis remiamoms programoms ir projektams, susijusiems su švietimu – 8,0 proc., viešajai tvarkai ir visuomenės apsaugai panaudota – 6,6 proc., aplinkos apsaugai – 5,9 proc., socialinei apsaugai – 5,2 proc., visų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

Apibendrinant asignavimų valdytojų pateiktus duomenis apie įgyvendinant iš ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų bendrai finansuojamus projektus padarytas išlaidas, atsiradusias iš valstybės biudžeto lėšų apmokėjus neplanuotas, pripažintas netinkamomis (toliau – netinkamos) finansuoti ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis išlaidas, bendra netinkamų finansuoti išlaidų suma, kuri buvo apmokėta iš ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, bet vėliau padengta iš valstybės biudžeto lėšų, buvo **10,7 mln. eurų**. Bendra netinkamų finansuoti išlaidų suma, kuri buvo apmokėta iš bendrojo finansavimo lėšų, bet vėliau padengta iš valstybės biudžeto lėšų, buvo **0,06 mln. eurų**. Netinkamų finansuoti išlaidų suma apmokėta iš karto iš valstybės biudžeto lėšų sudarė **0,08 mln. eurų**.

BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ PAJAMŲ LĖŠOMIS FINANSUOJAMŲ PROGRAMŲ VYKDYMAS

2023 metais planuota **265,8 mln. eurų** biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti. Faktiškai į valstybės biudžetą tokių lėšų įmokėta **447,8 mln. eurų**, iš jų:

119,4 mln. eurų ataskaitiniais metais į valstybės biudžetą įmokėtų biudžetinių įstaigų pajamų įmokų, iš kurių:

4,0 mln. eurų – pajamos už patalpų ir turto nuomą,

93,6 mln. eurų – pajamos už teikiamas paslaugas ir

21,8 mln. eurų – pagal įstatymus, nutarimus ir kitus teisės aktus, kurios skiriamos įstaigų vykdomoms programoms finansuoti.

328,4 mln. eurų ataskaitiniais metais į valstybės biudžetą gauta kitų lėšų, kurios įstatymais ir kitais teisės aktais yra skiriamos programoms finansuoti.

Aplinkos ministerijos vykdomoms programoms finansuoti gauta 117,1 mln. eurų iš nustatytos šiltnamio efektą sukeliančių dujų normos vienetų įsigijimo ir perleidimo sandorių, už aukcione parduotus apyvartinius taršos leidimus ir kitų Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatyme¹⁴ numatytų lėšų, sudariusių didžiausią dalį lėšų (35,7%), kurios įstatymais, nutarimais ir kitais teisės aktais yra skiriamos programoms finansuoti, sudarė klimato kaitos specialiosios programos lėšos. Vykdydamas sudarė 98,1 mln. eurų, iš jų 64,1 mln. eurų panaudota Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo programos priemonės „Rengti ir tobulinti teisinę bazę, susijusią su JT BKKK, Paryžiaus susitarimu ir ES klimato kaitos ir energetikos paketo teisės aktų reikalavimų įgyvendinimu ir ataskaitų JTBKKK sekretoriui, ES institucijoms ir visuomenei teikimu, finansuoti Klimato kaitos programos lėšomis energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo, atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo“ vykdymui, 31,4 mln. eurų panaudota priemonės „Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą“ vykdymui ir 2,6 mln. eurų panaudota priemonėms „Administruoti Klimato kaitos programos lėšomis finansuojamus projektus“ bei „Formuoti, tobulinti ir įgyvendinti teisinės, ekonominės, informacinės ir finansinės priemonės aplinkos ministro valdymo srityse“.

Krašto apsaugos ministerijos vykdomiems karinės infrastruktūros projektams, kuriais siekiama operatyviai užtikrinti NATO sąjungininkų pajėgų priėmimą Lietuvoje, finansuoti pagal Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą¹⁵ gauta 117,0 mln. eurų (35,6% lėšų, kurios įstatymais,

¹⁴Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas, 2009 m. liepos 7 d. Nr. XI-329.

¹⁵Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymas, 2023 m. gegužės 9 d. Nr. XIV-1936.

nutarimais ir kitais teisės aktais yra skiriamos programoms finansuoti). Gautos lėšos skirtos karinio dalinio infrastruktūros projektų įgyvendinimui.

Finansų ministerijos valdomam Rezerviniam (stabilizavimo) fondui, vadovaujantis šio fondo nuostatais¹⁶ ir Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų valdymo tvarkos aprašu¹⁷, 2023 metais priskaičiuota pervesti 69,0 mln. eurų (21% lėšų, kurios įstatymais, nutarimais ir kitais teisės aktais yra skiriamos programoms finansuoti).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įmokos iš asmenų grąžintų paskolų, kurios buvo suteiktos per akcines bendroves Lietuvos žemės ūkio banką ir Lietuvos taupomąjį banką gyvenamųjų namų, butų statybai arba pirkimui kredituoti lengvatinėmis sąlygomis, kaip kredito išteklius panaudojus Lietuvos Banko 1992 metais padarytos kredito emisijos dalį, sudarė 0,8 mln. eurų. Vykdydamas sudarė 0,7 mln. eurų programos „Socialinė sutelktis (solidarumas)“ priemonei „Teikti paramą šeimoms ir asmenims būstui įsigyti“.

Kultūros ministerijos įmokos, vadovaujantis Kompensacinio atlyginimo už kūrinių ir gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais analoginėje ar skaitmeninėje laikmenoje surinkimo, paskirstymo, mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašu¹⁸, iš kompensacinio atlyginimo už kūrinių ir gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais sudarė 0,5 mln. eurų. Vykdydamas sudarė 0,5 mln. eurų programos „Kultūra ir kūrybingumas“ priemonei „Paskirstyti kompensacinio atlyginimo dalį už kūrinių ir gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais“.

Pagal Vyriausybės nutarimu¹⁹ patvirtintą Įgyvendinant finansų inžinerijos priemonių grįžusių ir grįžiančių lėšų panaudojimo tvarkos aprašą ir finansų ministro įsakymu²⁰ patvirtintas Palūkanų, sukauptų įgyvendinant finansines priemones, įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklės, visos palūkanos, sukauptos ir gautos nuo grįžusių lėšų, ir kitos kontroliuojančiųjų fondų ir tiesiogiai įgyvendinamų finansinių priemonių grįžusių lėšų pajamos įskaitomos į valstybės biudžetą, priskiriamos prie palūkanų už depozitus ekonominės klasifikacijos straipsnio, prilyginamos teisėtai gautoms lėšoms ir skiriamos atitinkamai programai finansuoti. Aplinkos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos ir Susisiekimo ministerijos programoms finansuoti skirta 13,4 mln. eurų palūkanų, sukauptų įgyvendinant finansines priemones.

15 lentelė. Perkeltos viršplaninės ir nepanaudotos įmokos į valstybės biudžetą, skiriamos programoms finansuoti, mln. eurų

	Nepanaudotas lėšų likutis 2022-12-31 perkeltas į 2023 m.	Pajamų įmokos arba planuoti asignavimai konkrečiam tikslui	Panaudoti asignavimai	Nepanaudotas lėšų likutis 2023-12-31
Programos, kurios finansuojamos iš biudžetinių įstaigų pajamų įmokų	36,4	119,4	111,2	44,5
Programos, kurių finansavimo lėšos numatytos įstatymais ir kitais teisės aktais	250,2	328,4	307,7	270,9
Iš viso:	286,5	447,8	418,9	315,4

Šaltinis – Finansų ministerija

¹⁶Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 30 d. nutarimas Nr. IX-912 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“.

¹⁷Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. lapkričio 13 d. įsakymas Nr. 1K-273 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdymo“.

¹⁸Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 734 „Dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo įgyvendinimo“.

¹⁹Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. rugpjūčio 28 d. nutarimas Nr. 791 „Dėl įgyvendinant finansų inžinerijos priemones grįžusių ir grįžiančių lėšų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²⁰Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. 1K-192 „Dėl palūkanų, sukauptų įgyvendinant finansines priemones, įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“.

VALSTYBĖS INVESTICIJŲ PROGRAMOS VYKDYMAS

Lietuvos Respublikos Seimo Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtintoje Valstybės investicijų 2023–2025 metų programoje (pagal investavimo sritis) 2023 metams valstybės kapitalo investicijoms buvo numatyta skirti **1 055,2 mln. eurų**, iš jų: **982 mln. eurų** valstybės biudžeto lėšų (toliau šioje dalyje – planas) (iš jų **637,9 mln. eurų** – Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos (toliau šioje dalyje – ES lėšos)) ir beveik **73,2 mln. eurų** valstybės garantuojamų paskolų.

Vyriausybė ir asignavimų valdytojai, vadovaudamiesi Biudžeto sandaros įstatyme ir Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme suteiktomis teisėmis, patikslino valstybės kapitalo investicijoms 2023 metams numatytą skirti valstybės biudžeto lėšų planą (toliau šioje dalyje – planas su leistiniais patikslinimais), kuris sudarė 1 312,2 mln. eurų (iš jų 798,6 mln. eurų – ES lėšos), arba 330,2 mln. eurų daugiau valstybės biudžeto lėšų (iš jų 160,7 mln. eurų – ES lėšos), palyginti su planu. Didžiąją planą viršijančią dalį (230,4 mln. eurų (iš jų 97,8 mln. eurų – ES lėšos)) Vyriausybė atskirais nutarimais iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų skyrė ministerijų bendrai iš ES lėšų finansuojamų projektų įgyvendinimu susijusioms išlaidoms apmokėti ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos karinės infrastruktūros projektų, kuriais siekiama operatyviai užtikrinti NATO sąjungininkų pajėgų priėmimą Lietuvoje, įgyvendinimui finansuoti (57,8 mln. eurų, iš jų valstybės biudžeto lėšos, skirtos pagal Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymą – 48,1 mln. eurų).

Atlikus plano su leistiniais patikslinimais analizę, kurios duomenys atskleisti 16 lentelėje, pagal investicijų projektų grupes, juos skirstant į bendrai iš ES lėšų įgyvendinamus investicijų projektus (toliau šioje dalyje – ES investicijų projektai) ir investicijų projektus, kurie įgyvendinami tik iš valstybės biudžeto lėšų (toliau šioje dalyje – VB investicijų projektai), nustatyta, kad daugiausia lėšų, arba 988,5 mln. eurų (75,3 proc.), buvo planuota skirti ES investicijų projektams finansuoti, likusi lėšų dalis, arba 323,7 mln. eurų (24,7 proc.), – VB investicijų projektams. 2023 metams daugiausia buvo planuota skirti transporto ir ryšių (443,5 mln. eurų), švietimo, mokslo ir sporto (174,8 mln. eurų), valstybės saugumo ir gynybos (171,9 mln. eurų) bei aplinkos, miškų ir klimato kaitos (143,1 mln. eurų) investavimo sričių projektams.

16 lentelė. Planas su leistiniais patikslinimais pagal investavimo sritis ir investicijų projektų grupes, mln. eurų ir proc. (%)

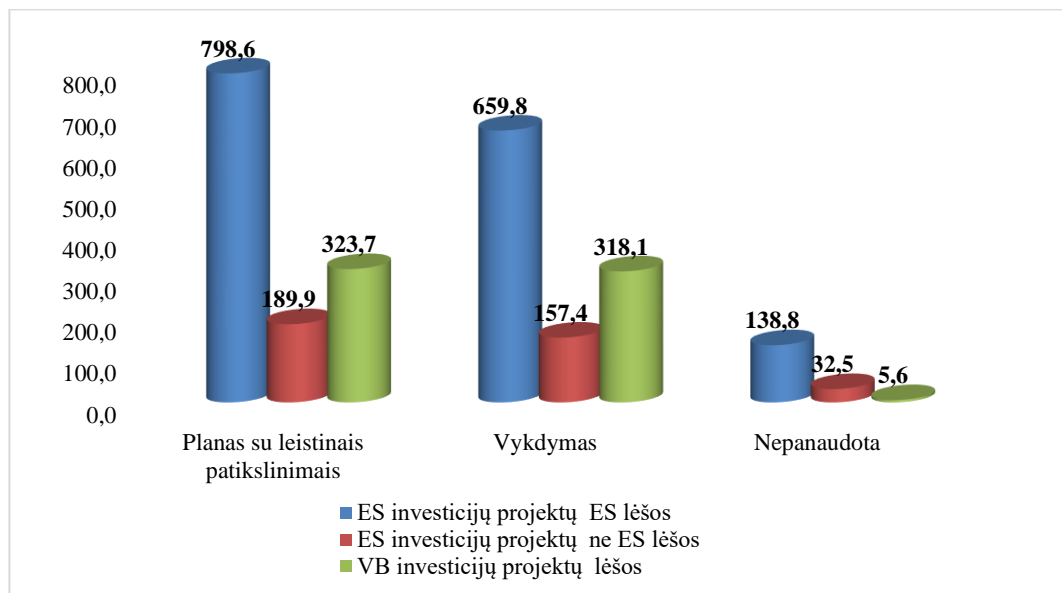
Investavimo srities pavadinimas	Planas su leistiniais patikslinimais								
	Iš viso, mln. eurų	iš jų							
		ES investicijų projektų						VB investicijų projektų	
		iš viso		iš jų				iš viso	
		mln. eurų	%	ES lėšos		valstybės biudžeto lėšos (išskyrus ES)		mln. eurų	%
mln. eurų	%			mln. eurų	%				
Valstybės valdymas, regioninė politika ir viešasis administravimas	73,6	73,6	100,0	67,2	91,3	6,4	8,7		
Aplinka, miškai ir klimato kaita	143,1	143,1	100,0	139,5	97,5	3,6	2,5		
Energetika	26,3	25,7	97,5	25,7	100,0			0,7	2,5
Viešieji finansai ir oficialioji statistika	17,0	8,3	49,0	0,0	0,0	8,3	100,0	8,7	51,0

Investavimo srities pavadinimas	Planas su leistiniais patikslinimais								
	Iš viso, mln. eurų	iš jų							
		ES investicijų projektų						VB investicijų projektų	
		iš viso		iš jų				iš viso	
		mln. eurų	%	ES lėšos		valstybės biudžeto lėšos (išskyrus ES)		mln. eurų	%
Ekonomikos konkurencingumas ir valstybės informaciniai ištekliai	2,6	2,6	100,0	2,6	100,0				
Valstybės saugumas ir gynyba	171,9							171,9	100,0
Viešasis saugumas	19,7	11,1	56,4	8,6	77,4	2,5	22,6	8,6	43,6
Kultūra ir visuomenės informavimas	97,5	65,4	67,1	42,5	65,0	22,9	35,0	32,0	32,9
Socialinė apsauga ir užimtumas	41,4	41,1	99,3	33,4	81,3	7,7	18,7	0,3	0,7
Transportas ir ryšiai	443,5	385,7	87,0	294,8	76,4	90,9	23,6	57,8	13,0
Sveikata	78,0	65,2	83,6	49,1	75,4	16,1	24,6	12,8	16,4
Švietimas, mokslas ir sportas	174,8	148,1	84,7	120,0	81,0	28,1	19,0	26,7	15,3
Teisingumas	5,6	2,6	47,0	2,3	85,0	0,4	15,0	3,0	53,0
Užsienio politika	1,3							1,3	100,0
Žemės ir maisto ūkis, kaimo plėtra, žuvininkystė, veterinarija ir žemės tvarkymas	16,1	16,1	100,0	13,0	81,0	3,1	19,0		
Iš viso	1 312,2	988,5	75,3	798,6	80,8	189,9	19,2	323,7	24,7

Šaltinis – Finansų ministerija

Asignavimų valdytojų 2023 metais **patirtos išlaidos** iš valstybės biudžeto (įskaitant ES lėšas) sumokėti už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytą turtą, įgyvendinant investicijų projektus, kurios atskleistos 5 paveiksle, sudarė **1 135,3 mln. eurų** (iš jų: **475,5 mln. eurų** – valstybės biudžeto lėšos (išskyrus ES lėšas), **659,8 mln. eurų** – ES lėšos), arba 176,9 mln. eurų (13,5 proc.) mažiau, palyginti su planu su leistiniais patikslinimais. Pažymėtina, kad 38,1 mln. eurų nepatirtų išlaidų sudarė valstybės biudžeto lėšos (išskyrus ES lėšas), arba 21,5 proc., ir 138,8 mln. eurų ES lėšos arba 78,5 proc.

5 paveikslas. Plano su leistiniais patikslinimais vykdymas pagal investicijų projektų grupes, mln. eurų

Šaltinis – Finansų ministerija

Valstybės garantuojamų paskolų, suplanuotų Susisiekimo ministerijos valstybės kapitalo investicijoms, suma nepasikeitė. AB „LTG Infra“ sutarčių su kreditoriais dėl paskolų gavimo 2023 metais nepasirašė.

Finansų ministerija atliko plano su leistiniais patikslinimais vykdymo analizę, kurios duomenys atskleisti 17 lentelėje, pagal investavimo sritis ir investicijų projektų grupes.

17 lentelė. Plano su leistiniais patikslinimais vykdymas pagal investavimo sritis ir investicijų projektų grupes, mln. eurų ir proc. (%)

Investavimo srities pavadinimas	Plano su leistiniais patikslinimais vykdymas					
	ES investicijų projektų				VB investicijų projektų	
	iš viso		iš jų		iš viso	
	mln. eurų	%	ES lėšos		mln. eurų	%
			mln. eurų	%		
Valstybės valdymas, regioninė politika ir viešasis administravimas	72,0	97,8	65,9	98,1		
Aplinka, miškai ir klimato kaita	131,1	91,6	127,9	91,7		
Energetika	19,0	74,0	19,0	74,0	0,3	40,3
Viešieji finansai ir oficialioji statistika	1,6	19,0			8,4	96,6
Ekonomikos konkurencingumas ir valstybės informaciniai ištekliai	2,4	94,2	2,4	94,2		
Valstybės saugumas ir gynyba					171,6	99,8
Viešasis saugumas	3,5	31,8	3,0	34,5	8,6	100,0
Kultūra ir visuomenės informavimas	52,6	80,4	33,0	77,5	31,8	99,3
Socialinė apsauga ir užimtumas	35,3	86,1	28,9	86,5	0,3	100,0
Transportas ir ryšiai	316,5	82,1	232,5	78,9	55,4	95,8
Sveikata	52,6	80,7	39,9	81,1	11,5	89,9
Švietimas, mokslas ir sportas	114,7	77,5	94,6	78,8	26,7	99,8

Investavimo srities pavadinimas	Plano su leistiniais patikslinimais vykdymas					
	ES investicijų projektų				VB investicijų projektų	
	iš viso		iš jų		iš viso	
	mln. eurų	%	ES lėšos		mln. eurų	%
Teisingumas	1,7	62,6	1,4	62,6	2,4	81,9
Užsienio politika					1,1	88,4
Žemės ir maisto ūkis, kaimo plėtra, žuvininkystė, veterinarija ir žemės tvarkymas	14,2	88,4	11,4	87,7		
Iš viso	817,2	82,7	659,8	82,6	318,1	98,3

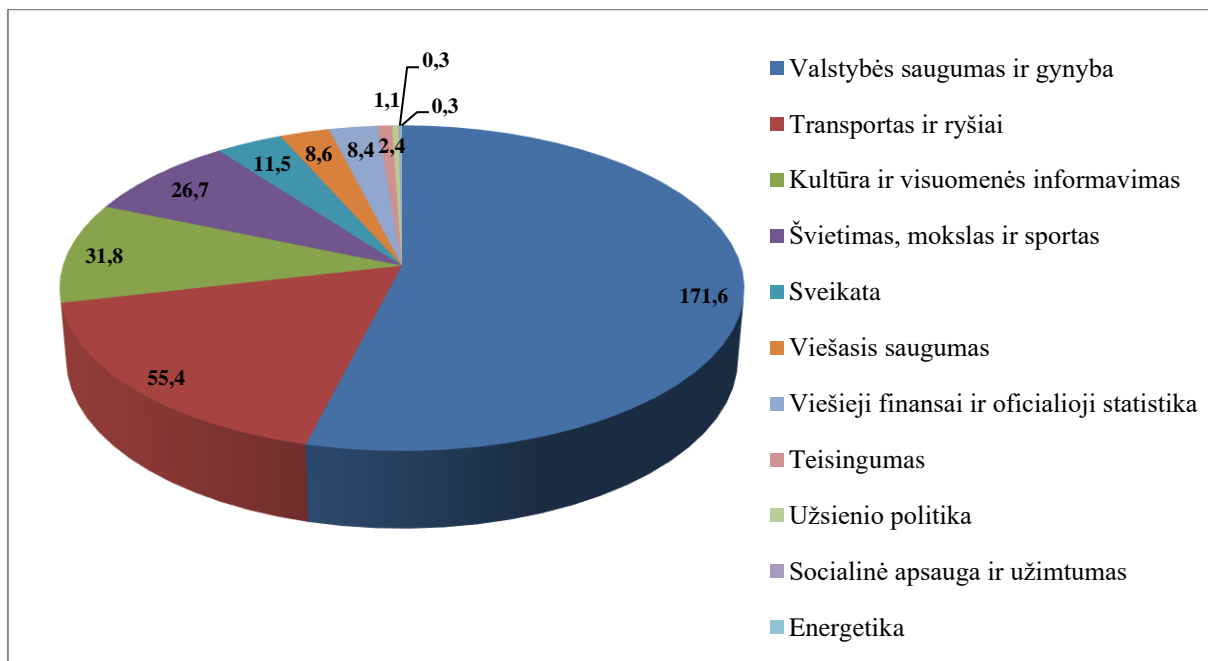
Šaltinis – Finansų ministerija

Iš 17 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad **ES investicijų projektams finansuoti** 2023 metais buvo išmokėta **817,2 mln. eurų** valstybės biudžeto lėšų (iš jų 659,8 mln. eurų – ES lėšos), o tai sudaro 82,7 proc. šiems investicijų projektams 2023 metais planuotų (planas su leistiniais patikslinimais) išmokėti valstybės biudžeto lėšų, arba beveik 171,3 mln. eurų (iš jų 138,8 mln. eurų – ES lėšos) mažiau, nei jiems buvo planuota, ir tai rodo, kad 96,8 proc. nepatirtų išlaidų iš valstybės biudžeto lėšų tenka ES investicijų projektams. Atsižvelgiant į tai, kad informacija apie ES investicijų projektams įgyvendinti planuotas lėšas ir jiems finansuoti patirtas kasines išlaidas iš valstybės biudžeto atskleista aiškinamojo rašto *Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis finansuojamų programų vykdymas* dalyje, šioje dalyje detaliau neanalizuojama.

VB investicijų projektams finansuoti 2023 metais buvo išmokėta **318,1 mln. eurų** arba 5,6 mln. eurų (1,7 proc.) mažiau, nei planuota. Atsižvelgiant į tai, kad šiai grupei priskirtiems investicijų projektams iš valstybės biudžeto išmokėta 98,3 proc. jiems planuotų lėšų, bendras plano su leistiniais patikslinimais vykdymas vertintinas kaip atitinkantis planuotą.

Atlikus VB investicijų projektų plano su leistiniais patikslinimais analizę, kurios grafinis atvaizdavimas pateiktas 6 paveiksle, daugiausia, arba 171,6 mln. eurų (įvykdymas 99,8 proc.) planuotų valstybės biudžeto lėšų buvo išmokėta strategiškai svarbiems krašto apsaugos srities investicijų projektams finansuoti, 55,4 mln. eurų (95,8 proc.) planuotų valstybės biudžeto lėšų buvo išmokėta transporto infrastruktūros investicijų projektams finansuoti. Šių investavimo sričių procentine išraiška patirtų išlaidų iš valstybės biudžeto nedidelis atotrūkis (atitinkamai 0,2 proc. ir 4,2 proc.) nuo patikslinto plano su leistiniais patikslinimais rodo racionalų valstybės skiriamų lėšų gynybos reikmėms ir transporto infrastruktūrai plėtoti valstybės biudžeto lėšų planavimą. Pažymėtina, kad vertinant procentine išraiška patirtų išlaidų iš valstybės biudžeto atotrūkį geriausiai valstybės biudžeto lėšos suplanuotos ir panaudotos socialinės apsaugos ir užimtumo, viešojo saugumo, valstybės saugumo ir gynybos bei švietimo, mokslo ir sporto investavimo sričių investicijų projektams įgyvendinti (atotrūkis atitinkamai 0 proc., 0 proc., 0,2 proc. ir 0,2 proc.).

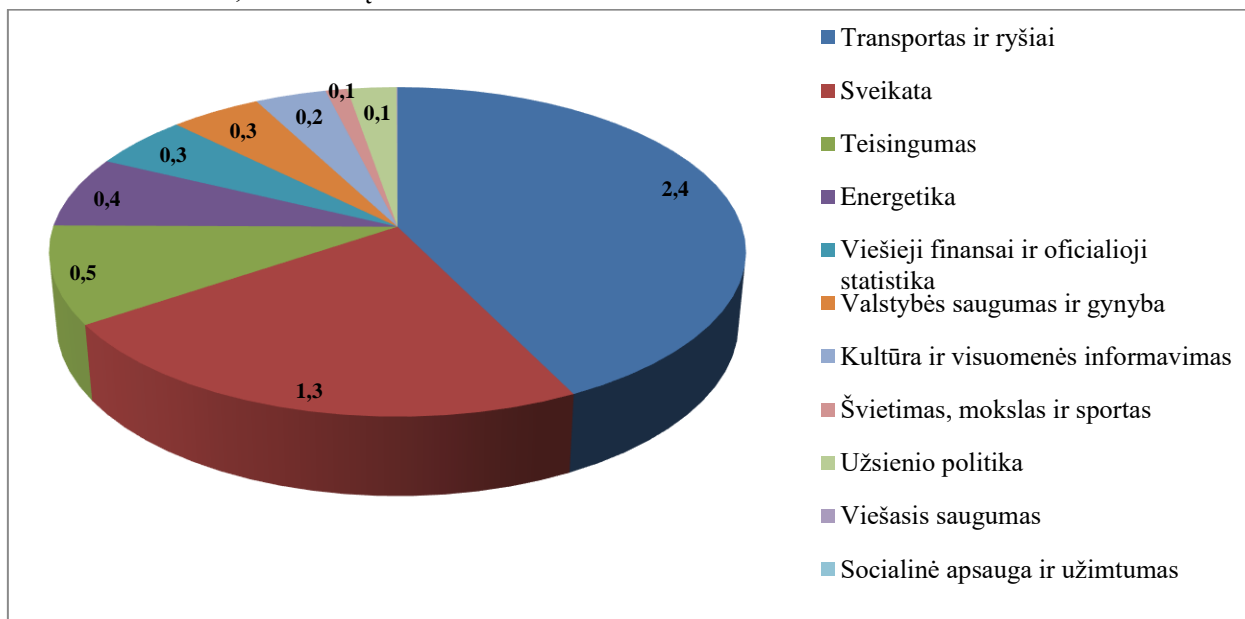
6 paveikslas. Valstybės biudžeto (VB) investicijų projektų 2023 metų patirtos išlaidos pagal investavimo sritis, mln. eurų

Šaltinis – Finansų ministerija

Vertinant 2023 metais nepatirtų išlaidų iš valstybės biudžeto valstybės kapitalo investicijoms (VB investicijų projektams) dydį absoliučia lėšų suma, iš 7 paveiksle pateiktos diagramos matyti, kad 2023 m. valstybės biudžeto investicijų projektų nepatirtos išlaidos sudarė 5,6 mln. eurų. Daugiausia išlaidų nepatirta transporto ir ryšių (2,4 mln. eurų) bei sveikatos (1,3 mln. eurų) investavimo sričių investicijų projektams finansuoti. Visų investavimo sričių investicijų projektų sklandžiam įgyvendinimui didžiausią neigiamą įtaką turėjo užsitęsios viešųjų pirkimų teisinės ir administracinės procedūros, rangovų ir tiekėjų vėlavimas atlikti numatytus darbus ar ištaisyti statybos darbų defektus. Pažymime, kad dalis planuotų lėšų sutaupyta atlikus viešųjų pirkimų procedūras.

7 paveikslas. Valstybės biudžeto (VB) investicijų projektų 2023 metų nepatirtos išlaidos pagal investavimo sritis, mln. eurų

Šaltinis – Finansų ministerija

Kartu informuojame, kad 2023 metais buvo apmokėtos visos išlaidos pagal nustatyta tvarka pateiktas paraiškas dėl lėšų skyrimo iš valstybės biudžeto už 2023 metais atliktus darbus, suteiktas paslaugas ir įsigytą turtą.

SKOLINIMOSI IR SKOLOS LIMITAI

2023 metais Vyriausybė laikėsi visų teisės aktuose nustatytų skolinimosi ir skolos limitų. Vyriausybės grynasis skolinių įsipareigojimų pokytis 2023 m. sudarė 1 980,5 mln. eurų (limitas – 4 764,1 mln. eurų). Iš viso 2023 metais Vyriausybei atstovaujanti Finansų ministerija pasiskolino apie 3 979,7 mln. eurų. 2023 m. birželį tarptautinėse kapitalo rinkose buvo išplatinta 10 metų trukmės 1 250 mln. eurų nominaliosios vertės euroobligacijų emisija. Vidaus rinkoje, išleidžiant Vyriausybės vertybinius popierius aukciono būdu, buvo pasiskolinta 1 940 mln. eurų. Atnaujinus Vyriausybės taupymo lakštų platinimą, per pirmąsias penkias emisijas išplatinta už 176,3 mln. eurų. Pagal pasirašytas paskolų sutartis su tarptautinėmis finansų institucijomis ir Europos Komisija dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės gauta paskolų suma sudarė 613,3 mln. eurų.

Vyriausybės įsipareigojimai už valstybės garantuojamų garantijų institucijų prisiimtus įsipareigojimus pagal garantijas sudarė 367,3 mln. eurų (limitas – 538,1 mln. eurų). Bendra valstybės garantijų dėl paskolų, teikiamų valstybės investicijų projektams finansuoti ir (arba) naudojamų Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti, suma 2023 metais – 164,9 mln. eurų (limitas – 238,2 mln. eurų). Bendra Vyriausybės garantijų dėl Mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų, prisiimtų 2023 ir ankstesniais metais, įsipareigojimų suma – 97,3 mln. eurų (limitas – 128 mln. eurų), iš jų per 2023 metus prisiimtų naujų įsipareigojimų suma – 16,1 mln. eurų (limitas – 25 mln. eurų). Bendra valstybės garantijų dėl paskolų ir ne nuosavybės vertybinių popierių, naudojamų ekstremaliųjų situacijų paveiktos ekonomikos skatinimo tikslams įgyvendinti ir verslo finansiniam likvidumui didinti, suma 2023 metais – 100 mln. eurų (limitas – 150 mln. eurų).

Valstybinių aukštųjų mokyklų ir valstybinių profesinio mokymo įstaigų 2023 metais pasirašytų paskolų sutarčių ir kitų įsipareigojamųjų dokumentų, suteikiančių teisę skolintis, suma – 0,04 mln. eurų (limitas – 30 mln. eurų). Bendra valstybinių aukštųjų mokyklų ir valstybinių profesinio mokymo įstaigų pasiskolintų (išimtų) lėšų pagal 2023 ir ankstesniais metais pasirašytas paskolų sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus suma – 14,4 mln. eurų (limitas – 41,5 mln. eurų).

Vyriausybės valstybės vardu suteiktos valstybės garantijos tarptautinėms finansų institucijoms pagal Europos Sąjungos teisės aktus, Europos Sąjungos institucijų ar organizacijų sprendimus ir (arba) su tuo susijusias sutartis ar susitarimus, Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ar šių sutarčių pagrindu su tarptautine finansų institucija pasirašytus susitarimus, 2023 m. sudarė 153,3 mln. eurų. Bendras valstybės įsipareigojimų pagal garantijas lygis 2023 m. buvo 1,2 proc. BVP ir neviršijo nustatyto 5 proc. BVP limito. Taip pat Vyriausybė 2023 metais laikėsi visų kitų – perfinansavimo, palūkanų ir valiutų kursų kitimo – rizikos limitų.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme numatyta, kad 2023 metais valstybės biudžeto asignavimai (kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis) viršys pajamas **3 087,9 mln. eurų**. Faktiškai valstybės biudžeto asignavimai viršijo valstybės biudžeto pajamas (kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis) **1 587,1 mln. eurų**.

Valstybės biudžeto asignavimai viršijo valstybės biudžeto pajamas (nevertinat ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos įplaukų ir šiomis lėšomis vykdomų programų išlaidų) **1 845,1 mln. eurų**. 2023 metais valstybės biudžetas surinko 1 340,6 mln. eurų daugiau pajamų, o programoms įgyvendinti panaudojo 519,8 mln. eurų daugiau asignavimų nei planuota Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme (nevertinat ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos įplaukų ir šiomis lėšomis vykdomų programų išlaidų).

2023 metais gauta 2 671,9 mln. eurų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, palūkanų, delspinigių ir kitų pajamų, projektų vykdytojais taip pat grąžino 87,2 mln. eurų ankstesniais metais išmokėtų finansinės paramos lėšų. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos programoms finansuoti per 2023 metus buvo išmokėta 2 413,8 mln. eurų. Metų pabaigoje bendras ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų likutis buvo 594,2 mln. eurų (2022 metų pabaigoje likutis buvo 249,0 mln. eurų). Informacija apie ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos įplaukas ir mokėjimus pagal finansavimo šaltinius 2023 metais pateikiama aiškinamojo rašto 5 priede.

Taip pat pažymime, kad 2023 metais pradėjo veikti Valstybės išdo konsoliduoto sąskaitų valdymo sistema (VIKSVA), skirta centralizuotam valstybės pinigų valdymui bei mokėjimų vykdymui. VIKSVA sudarys sąlygas efektyviau valdyti valstybės piniginius išteklius – mažinti trumpalaikį skolinimąsi ar panaudoti perteklinį likvidumą tuo sumažinant skolinimosi išlaidas – taikyti vienodus kredito rizikos ir likvidumo valdymo, finansavimo, lėšų kontrolės ir prognozavimo standartus. 2023 metų pabaigoje VIKSVA dalyvių buvo 230 įstaigų.

Metų pabaigoje valstybės išdo sąskaitose Lietuvos banke ir VIKSVA buvo 2 354,2 mln. eurų lėšų, iš jų:

- Pinigai Lietuvos banko (centrinio banko) sąskaitose 1 627,1 mln. eurų;
- Pinigai VIKSVA sąskaitose (biudžeto lėšų ir Išdo produktų) – 389,8 mln. eurų;
- Pinigai VIKSVA sąskaitose (VIKSVA dalyvių) - 337,3 mln. eurų.

2023 m. trumpalaikės paskolos suteiktos Jurbarko rajono – 710 000,00 eurų ir Švenčionių rajono – 400 000,00 eurų savivaldybėms, kurios iki metų pabaigos buvo grąžintos.

Paskolos savivaldybėms, kurios buvo išduotos 2011 ir 2013 metais iš valstybės biudžeto laikinam pajamų trūkumui, susidariusiam dėl akcinės bendrovės banko „Snoras“, akcinės bendrovės Ūkio banko veiklos apribojimo ir banko licencijos atšaukimo, padengti ir kurių grąžinimo terminas pratęstas iki 2025 m., likutis yra 9,7 mln. eurų.

Finansų ministrė

Gintarė Skaistė

Valstybės išdo departamento direktorė

Rasa Kavolytė